

Politické názory a postoje členů České pirátské strany

Mikuláš Ferjenčík

Bakalářská práce

Praha 2017

vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Čestné prohlášení:

Já, Mikuláš Ferjenčík, prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5. května 2017

Podpis: .....

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu PhDr. Ivanu Ryndovi, jehož pravidelné jarní emaily mi vždy vlily do žil novou energii a chuť do práce, Mgr. et Mgr. Ondřeji Špačkovi, Ph.D., který mi umožnil rozeslat dotazník a v komunikaci byl daleko svižnější a profesionálnější než já, celé rodině i blízkým přátelům, kteří mě posledních 11 let neúnavně povzbuzovali do studia a v neposlední řadě své přítelkyni Blance, která se mnou má daleko větší trpělivost, než si zasloužím.

Obsah:

1. Úvod.....	6
2. Teoretická část.....	8
a) <i>Základní pojmy.....</i>	<i>8</i>
b) <i>Piráti ve schématu politických rodin.....</i>	<i>8</i>
c) <i>Heywoodova koncepce: hlavní referenční rámec mé práce. Proč?.....</i>	<i>9</i>
d) <i>Konfliktní linie (Cleavages).....</i>	<i>10</i>
e) <i>Politické ideologie podle Heywooda.....</i>	<i>11</i>
Klasický liberalismus.....	11
Moderní liberalismus.....	11
Konzervativismus.....	12
Socialismus.....	12
Nacionalismus.....	13
Fašismus.....	13
Anarchismus.....	14
Feminismus.....	14
Environmentalismus.....	15
Radikální demokracie.....	15
f) <i>Dosavadní zkoumání pirátských stran v české literatuře.....</i>	<i>16</i>
g) <i>Výzkum německých Pirátů.....</i>	<i>16</i>
3. Empirická část.....	18
a) <i>Výzkumná metoda.....</i>	<i>18</i>
b) <i>Výzkumná otázka a hypotézy.....</i>	<i>18</i>
Hypotéza číslo 1:.....	19
Hypotéza číslo 2:.....	20
Hypotéza číslo 3:.....	21
Hypotéza číslo 4:.....	22

c) <i>Technika sběru dat</i>	23
d) <i>Výběr vzorku; prostředí výzkumu</i>	23
e) <i>Konstrukce dotazníku</i>	24
f) <i>Realizace dotazníkového šetření</i>	27
4. Analytická část	28
a) <i>Návratnost a popis vzorku</i>	28
b) <i>Ověření hypotézy číslo 1</i>	33
<i>Klasický Liberalismus</i>	34
<i>Liberalismus</i>	35
<i>Socialismus</i>	35
<i>Konzervativismus</i>	36
<i>Environmentalismus</i>	37
<i>Nacionalismus</i>	37
<i>Radikální demokracie</i>	38
b) <i>Ověření hypotézy číslo 2</i>	42
c) <i>Ověření hypotézy číslo 3</i>	50
d) <i>Ověření hypotézy číslo 4</i>	51
5. Závěr	53
6. Seznam literatury	55

1. Úvod

Česká pirátská strana existuje v ČR již 8 let¹ a za tu dobu vzniklo několik studií, které se zabývaly zařazením Pirátů do politického spektra. Již v roce 2009 zkoumal Jan Boček (2009), zda evropské pirátské strany patří do jedné, nebo do několika stranických rodin. Jan Novák (2014, s. 41-44) zkoumal mimo jiné ideologii a program českých Pirátů. Eva Křivánková (2014) dále rozpracovává otázku zařazení Pirátských stran do teorie stranických rodin. Tyto a další práce zmapovaly program existujících pirátských stran a politiky, kterou pirátské strany prosazují. V tomto kontextu a s přihlédnutím k závěrům, ke kterým moji předchůdci dospěli, chci Českou pirátskou stranu prozkoumat z jiného úhlu. Zajímá mne, jaké politické názory a postoje mají samotní členové českých Pirátů.

Vycházím z předpokladu, že stejně jako v roce 2009 pirátské strany po Evropě inklinovaly k různým myšlenkovým proudům (Boček, 2009, s. 62), tak i členská základna pirátských stran osciluje mezi různými stranickými rodinami v tradičním smyslu (bez započítání pirátských stran jako jedné z rodin). Dokladem tohoto jevu v Evropě je například dění u německých Pirátů, kde levicověji zaměřeni členové po prohraném stranickém sjezdu založili vnitrostranickou platformu². O názorových skupinách v České pirátské straně píše Jan Novák (2014, s. 33-40).

Tématem mé bakalářské práce tedy jsou názory a postoje jednotlivých členů České pirátské strany a otázka, zda lze v rámci této strany hovořit o členech, kteří mají kromě identity piráta i identitu příznivce určité stranické rodiny či politické ideologie. Co se politických ideologií týče, opírám se o přístup Andrewa Heywooda (1994). Dále budu zkoumat, nakolik názorově homogenní skupinu tvoří členové Pirátů. Třetí otázka, kterou si kladu, je, zda lze pozorovat měřitelný rozdíl mezi názory stranických funkcionářů a řadových členů. Pokud zjistím, že rozdíly mezi názory volených funkcionářů a řadových členů Pirátů existují, tak bych chtěl prozkoumat i míru, do které se názory těchto dvou skupin promítají do výsledného oficiálního stranického programu.

Jako hlavní zdroj dat pro analýzu slouží výsledky dotazníkového šetření mezi členy Pirátů, které jsem provedl. Využívám tedy kvantitativní metodu (Punch, 2008) sociologického zkoumání.

---

1 http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=320 [citováno 2015-12-06], v textu používám jako synonyma termín Česká pirátská strana, Pirátská strana (pokud není zřejmé, že jde o obecný název pro různé pirátské strany po světě) a Piráti, což je oficiální zkratka České pirátské strany. Pokud píšou pirát, či piráti, jde o jednotlivce, kteří jsou členy České pirátské strany.

2 <http://progressive-plattform.net/> [citováno 2015-12-06]

Práce je členěna na následující oddíly. Po úvodní teoretické části, která přesněji vymezuje zkoumané pole politických názorů a postojů, jsou uvedeny koncepty politických rodin a politických ideologií a shrnující závěry autorů, kteří se již Pirátskými stranami zabývali. Na tuto teoretickou část navazuje empirická část, tedy popis samotného výzkumu a bližší vysvětlení rozhodnutí, která bylo v jeho rámci třeba učinit. V této části práce jsou rovněž upřesněny výchozí hypotézy. Navazuje analýza získaných dat. V závěru jsou potom prezentovány shrnující výsledky zaměřené především na to, nakolik byly úvodní hypotézy potvrzeny či vyvráceny.

Vědecký přínos práce spočívá jednak ve zjištění toho, z jakých politických rodin a ideologií se rekrutují členové Pirátů, tak toho, jakým způsobem jsou Piráti ve straně v tomto smyslu rozdělení. Dále se jedná zřejmě o první český výzkum politické strany, který je primárně orientován na zjišťování politických názorů straníků. Díky mé práci bude Pirátská strana snadněji zařaditelná na tradičních politických škálách. Výzkum může mít praktické využití i pro stranu samotnou, a to jako podkladový materiál pro další rozšiřování pirátského programu do oblastí, na kterých je výrazná shoda. Ve výsledku se i díky tomuto výzkumu může Pirátům dařit pokrývat i politická témata, kterým se dosud vyhýbali. V neposlední řadě jakožto člen této strany doufám, že porovnání názorů řadových členů a vnitrostranických elit do budoucna přispěje k tomu, aby žádná skupina nebyla výrazně podprezentovaná.

Považuji za důležité uvést, že v tuto chvíli (květen 2017) jsem zastupitelem České pirátské strany v Zastupitelstvu hlavního města Prahy a jsem současně vedoucím mediálního odboru Pirátů³. Uvědomuji si problémy s tím související (může pro mě být těžké přijmout, pokud budou výsledky výzkumu jiné, než bych si já sám přál, je pro mne náročné mít odstup, respondenty může odrazovat teoretická hrozba zneužití výzkumu ve vnitrostranickém boji, atp.). Na druhou stranu jsem přesvědčen, že právě má role insidera mi umožňuje zamýšlený průzkum seriózně realizovat. Smysluplný dotazník vyžaduje značnou míru předporozumění, pro realizaci výzkumu je potřebná i znalost vnitrostranické infrastruktury a spolupráce odpovědných osob (například znalost technických prostředků k rozeslání dotazníku a oprávnění je využít). Především jsem ale chtěl v rámci své bakalářské práce zkoumat téma, které mne zajímá a v němž se nadstandardně orientuji. Navíc osobně nevěřím tomu, že úplné objektivity je možné dosáhnout, ostatně touto problematikou se zabývá například doc. Mgr. Tereza Stöckelová a Ph.D. a Mgr. Yasar Abu Ghosh, Ph.D. (2013, 7-36).

---

3 Hlavní orgán Pirátské strany pro komunikaci s médii a veřejností: <https://www.pirati.cz/mo/start> [citováno 3. 6. 2016]

2. Teoretická část

a) Základní pojmy

Na úvod je třeba vymezit termíny „politický názor“ a „politický postoj“ a způsob, jakým je využívám v této práci. Politickou vědu – tedy vědu o politice – chápu jako vědu o *autoritě, o vládách, o moci*. To je v kontrastu k pojetí politické vědy jako *vědy o státu*, případně k *feministické politické teorii*, která zpochybňuje *dichotomii soukromého a veřejného prostoru* (Říchová, 2007, s. 18-19). Termín „politický“ tedy chápu v širokém smyslu tohoto slova, ovšem neztotožňuji se zde s výrokem Mannova Settembriniho, že „Všecko je politika“. Max Weber píše (1929, s. 22-23) : *Řekne-li se o nějaké otázce, že jest to otázka „politická“, o nějakém ministrovi nebo úředníkovi že jest úředníkem „politickým“, o nějakém úmyslu: že jest podmíněn „politicky“, tu se tím vždy rozumí, že zájmy na rozdělení, udržení nebo přesunutí moci jsou rozhodující pro odpověď na onu otázku, nebo podmiňují onen úmysl, nebo určují sféru činnosti dotyčného úředníka. - Kdo dělá politiku, usiluje o moc - o moc buď jako o prostředek ve službě jiných cílů – ideálních či egoistických – nebo o moc „pro ni samou“, pro pocit prestiže, který tato poskytuje. U pojmu „názor“ se spokojím s definicí wikislovníku⁴, že názor je *přesvědčení o stavu věcí*, definici postoje jsem převzal z Psychologického slovníku (Hartl, 1993), podle něj je postoj *sklon ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace, a na sebe sama*.*

Politickými názory a postoji mám tedy na mysli postoje a názory členů Pirátů⁵ na problémy, které jsou řešitelné, případně řešené z pozice *veřejné moci* (Hendrych, 2009) v *liberální demokracii* (Heywood, 1994, s. 22).

b) Piráti ve schématu politických rodin

Dvě práce zabývající se Pirátskými stranami (Boček, 2009), (Křivánková, 2014) se snaží klasifikovat Pirátské strany podle modelu stranických rodin podle Klause von Beymeho (Beyme, 1985). Zatímco Boček se pokouší zařadit Pirátské strany do kategorií stran v modelu, který Beyme vytvořil, Křivánková již zkoumá otázku, zda Piráti tvoří novou stranickou rodinu a odpovídá, že ano. Je potřeba poznamenat, že tyto závěry nejsou v rozporu. Boček psal svou práci v roce 2009 a Pirátské hnutí od té doby prošlo dramatickým růstem a rozvojem. Stačí se podívat na rozdíl mezi Upsalskou deklarací⁶, která byla společným dokumentem pirátských stran pro volby do Evropského

4 <https://cs.wiktionary.org/wiki/n%C3%A1zor> [citováno 2015-14-6]

5 Člen Pirátské strany je člen politické strany podle zákona o politických stranách (Předpis č. 424/1991 Sb.)

6 <http://www.pirati.cz/zo/docs/uppsaladeclaration> [citováno 2015-14-06]

parlamentu 2009, a společným programem pirátských stran pro tentýž typ voleb – ovšem v roce 2014⁷. Rozdíl není pouze v rozsahu obou dokumentů a šíři témat, kterou pokrývají. Zásadní rozdíl je především v tom, kolik různých národních pirátských stran daný dokument ratifikovalo. Zatímco v roce 2009 pirátské strany kandidovaly do evropského parlamentu pouze ve dvou zemích (Švédsko a Německo), v roce 2014 už kandidovaly ve 14 zemích EU, z toho ve dvanácti samostatně⁸. Všechny tyto strany s výjimkou Pirátské strany Finska schválily společný program (Švédští Piráti s výjimkou dvou odstavců) a k nim se přidalo i několik dalších pirátských stran, které se voleb přímo neúčastnily (Pirátská strana Slovinska, která podporovala nezávislého kandidáta, Pirátská strana Itálie, která podporovala levicový blok *L'Altra Europa con Tsipras*, Pirátská strana Belgie, která nezvládla sebrat dostatečný počet podpisů pro účast v evropských volbách a Pirátská strana Rumunska⁹).

I dnes je ovšem zajímavé, do jakých politických rodin řadil Piráty v roce 2009 Boček. Švédskou *Piratpartiet* zařadil do skupiny *ekologických stran*, německou *Piratenpartei Deutschland* do rodiny *liberální a radikální*, polskou *Partii Piratów* potom do skupiny *liberální* v modifikaci Beyneho teorie pro postkomunistický prostor. U *Piratpartiet* Boček navíc zaznamenal průnik elektorátu kromě *Strany zelených* ještě se *Stranou levice*.

Křivánková konstatuje (2014, s. 40), že *Společné ideové jádro, na kterém se dá postavit pirátská strana v jakékoliv zemi Evropy a které je možné srozumitelně uplatnit i na půdě nadnárodních institucí, již existuje* a vzhledem ke splnění dalšího požadavku Beyneho teorie politických rodin (společný původ), klasifikuje Piráty jako novou politickou rodinu. Obsahově Křivánková jádro pirátského programu formuluje (2014, s. 52) jako *kompletní přehodnocení současné ochrany duševního vlastnictví, opětovné posílení lidských svobod, především svobody slova, práva na soukromí, shromažďování a protest, a transparentní fungování veřejné správy, včetně využívání takzvaných svobodných technologií ve veřejné sféře*.

c) Heywoodova koncepce: hlavní referenční rámec mé práce. Proč?

Jako hlavní referenční rámec pro kategorizaci politického smýšlení Pirátů bude v této práci využívána koncepce britského politologa Andrew Heywooda, tak jak ji vyložil v publikaci *Politické ideologie* (Heywood, 1994). V rámci práce ovšem využívám i 4. vydání stejné Heywoodovy publikace (Heywood, 2008).

7 <http://www.pirati.cz/zo/spolecnyep2014> [citováno 2015-14-06]

8 https://en.wikipedia.org/wiki/Pirate_Party#European_Union_elections [citováno 2015-14-06]

9 <http://ppeu.net/wiki/doku.php?id=programme:ceep:parties> [citováno 2015-14-06]

Nabízí se otázka, proč jsem zvolil jako hlavní referenční rámec svého zkoumání Pirátů právě původní vydání Heywooda. Mám pro to dva důvody.

Předně považuji jeho členění za vhodné, protože má odstup od současných politických turbulencí. To, že Heywood do značné míry nereflektuje (logicky, vzhledem k tomu, že jde o dvacet let staré dílo) současný nástup neideologické politiky, který v Česku reprezentuje například Hnutí ANO¹⁰, ani novou vlnu nacionalistického populismu, charakterizovanou postojem k imigraci a k sociálně vyloučeným skupinám, která hraje čím dál větší roli v Evropské politice posledního desetiletí (Národní Fronta ve Francii, AFD v Německu, úspěch UKIPu v britských eurovolbách, Jobbik v Maďarsku, úspěch Mariána Kotleby na Slovensku a další příklady je možné najít například ve Skandinávii), má odstup. Odstup, který umožňuje rozličné sady současných politických názorů kategorizovat. Jako člen a představitel Pirátské strany navíc autor této práce rozhodně není vhodný pro zkoumání toho, zda už si Pirátské hnutí zaslouží vlastní kategorii, protože v této věci není nezaujatý (samozřejmě, že zaslouží!). Naopak zkoumání toho, nakolik lze názory členů Pirátů zařadit do klasického Heywoodova členění, už tak zásadně zatíženo vlastním postojem nebude.

Heywoodovo dělení politických ideologií navíc použil i Jan Novák ve své bakalářské práci (2014), která poměrně podrobně zmapovala politický program České pirátské strany. Krom toho, že je vhodné na něj navázat, použití stejného referenčního rámce navíc umožňuje i snadnější polemiku.

d) Konfliktní linie (Cleavages)

Kromě Heywooda se tento text opírá ještě o koncept konfliktních linií (anglicky *cleavages*). Právě konfliktní linie se do značné míry snaží mapovat i dotazníkové otázky, z nichž vychází empirická část práce (viz níže). Konfliktní neboli štěpné linie je politologická teorie, kterou zformulovali Seymour Martin Lipset a Stein Rokkan (1967).

Základní myšlenka teorie *cleavages* je, že podoba stranického systému je výsledkem určité konstelace konfliktů vzniklých dlouhodobými historickými procesy uvnitř společnosti, které vytvářely vazby mezi různými segmenty voličů a politickými stranami, reprezentujícími jejich partikulární zájmy. Čtyři konfliktní linie, které autoři teorie *cleavages* uvádějí, se zformovaly na podkladě dvou revolucí, a to národní a průmyslové. Jde o linie: centrum x periferie, církev x stát, město x venkov, vlastníci x pracující.

Českou politickou scénu s využitím této teorie zmapovali Roman Chytílek, Otto Eibl (2011).

---

10 <http://www.anobudelip.cz/cs/> [citováno 2016-22-06]

Bohužel však mapovali politické spektrum pouze z doby po volbách 2006.

Tímto tématem se v posledních letech intenzivně zabývá i Václav Bělohradský (2015).

e) Politické ideologie podle Heywooda

Základní členění politických ideologií podle Heywooda¹¹ obsahuje: liberalismus a to klasický a moderní, konzervatismus, socialismus, nacionalismus, fašismus, anarchismus, feminismus, environmentalismus a demokracii, která má specifickou pozici, jelikož sama o sobě není ideologií stejného druhu jako například liberalismus nebo fašismus. V této práci bude hrát významnou roli především koncept radikální demokracie.

Klasický liberalismus

Klasický liberalismus je první z liberálních tradic. Společným znakem jeho idejí je víra v negativní svobodu. Jedinec je svobodný natolik, nakolik jiní nezasahují do jeho života. Svoboda je absence vnějších omezení jedince. Charakteristické je rozlišování mezi státem a jedincem. Stát je utlačující subjekt, má pravomoc trestat své občany, může jim ukládat pokuty a brát jim tak jejich majetek, může občany zavírat do vězení a zbavovat je tak svobody a má k dispozici i absolutní trest, tedy stát může zbavit občana i života. Vytvoření státu v sobě nezbytně nese i obětování osobní svobody, protože jedinec už nemůže jednat tak, jak chce. Za „říši svobody“ proto klasičtí liberálové považují občanskou společnost, zatímco stát je „říše donucení“. Stát je přinejlepším nezbytné zlo. Stát je nezbytný, protože zavede pořádek a bezpečnost a zajistí vynucování smluv, a občanská společnost tedy už nemůže existovat v „necivilizovaném stavu“. Stát je zlo v tom smyslu, že společnosti vnucuje kolektivní vůli a omezuje svobodu a odpovědnost jedince. Pro klasický liberalismus je tedy charakteristické přesvědčení o potřebě minimálního státu, který by vystupoval pouze v roli „nočního hlídače“. Všechny ostatní funkce by měly být v rukou suverénních jedinců (Heywood, 1994, s. 36-37).

Moderní liberalismus

Ideje moderních liberálů souvisejí s dalším rozvojem industrializace. Industrializace přinesla některým lidem obrovský růst bohatství, ale současně i obrovské rozdíly mezi bohatými a chudými. Sociální nerovnost navíc už nebylo možné déle ignorovat. V měnících se historických podmínkách liberálové stále silněji pocítovali, že se jim nedaří obhájit názor, že s příchodem průmyslového kapitalismu přišel i všeobecný blahobyt a svoboda pro všechny. Moderní liberálové zrevidovali

---

11 Následující odstavce jsou výtahy z knihy *Politické ideologie*. Texty psané kurzívou jsou doslovné citace z knihy. Jednotlivé odstavce uvedené výše ovšem nejsou souvislé citace, ale několik kratších citací jdoucích po sobě a propojených standardním, neformátovaným textem.

předpoklad, že neomezené sledování osobního zájmu vytvoří sociálně spravedlivou společnost. Jelikož se idea ekonomického individualismu ocitala pod stále hustější palbou, liberálové změnili svůj přístup ke státu. Minimální stát z klasické teorie nebyl schopen napravit nespravedlnost a nerovnost uvnitř občanské společnosti. Moderní liberálové proto začali obhajovat ideu intervencionistického státu. (Heywood, 1994, s. 45).

Konzervativismus

V 19. století se západní země měnily pod tlakem industrializace, což se projevilo růstem liberalismu, socialismu a nacionalismu. Zatímco tyto ideologie kázaly reformy a občas podporovaly i revoluce, konzervatismus bránil tradiční společenské zřízení. V tomto smyslu byl konzervatismus pojímán jako negativní filozofie, protože hlásal odpor nebo alespoň opatrný přístup ke změnám. To, co odlišuje konzervativce od nositelů jiných politických názorů, jsou odlišné argumenty a hodnoty, které používají ke zdůvodnění svých cílů. Konzervativci sami raději používají pro své přesvědčení výraz „způsob myšlení“ nebo „životní postoj“, aby se odlišili od různých ideologií a různých „-ismů“. Konzervativci obvykle nedůvěřují abstraktním idejím a doktrinárním učení. Jak konzervativci, tak jejich kritici však přitom opomíjejí váhu a škálu teorií, které podpírají konzervativní „zdravý rozum“. I když konzervativci raději opírají své názory o zkušenosti a realitu než o abstraktní principy, samotná tato preference přesto spočívá na konkrétním učení, v tomto případě na teorii o omezené rozumové schopnosti lidí. Konzervatismus vychází z určitého souboru politických názorů na lidi, na společnost a na význam specifického souboru politických hodnot. Tak jako liberalismus a socialismus, i konzervatismus jako takový je možno oprávněně nazvat ideologií. Ve 20. století se západní konzervativci rozdělili na paternalistické zastánce státních zásahů a na libertariánské křídlo věrných stoupců volného trhu. Pro konzervativismus jsou charakteristické: obhajoba tradic, přesvědčení o lidské nedokonalosti, organický model společnosti, zdůrazňování významu autority a hluboký až mystický význam majetku (Heywood, 1994, s. 55-91).

Socialismus

Socialismus vznikl jako negativní reakce na sociální a ekonomické podmínky, které v Evropě zplodil sílící průmyslový kapitalismus. Charakter raného socialismu ovlivnily bezútěšné a často nelidské podmínky, v nichž třída průmyslových dělníků žila a pracovala. Majitelé továren měli v první polovině 19. století volnou ruku při určování mezd a pracovních podmínek. Pro první socialisty je proto typické hledání radikální či dokonce revoluční alternativy průmyslového kapitalismu. Ve druhé polovině 19. století se charakter socialismu postupně měnil se zlepšujícími se životními podmínkami dělnické třídy. Socialistické politické strany si postupně osvojily právní a ústavní

taktiku. V poválečném období prováděly sociálnědemokratické strany rozsáhlé programy sociálních reforem, budovaly smíšené ekonomiky a poskytovaly stále širší sociální péči. V základech socialistické ideologie je navíc vize lidí žijících ve vzájemné harmonii a míru (Heywood, 1994, s. 92-94).

Nacionalismus

Politický nacionalismus je přesvědčení, že národ je jediný oprávněný a správný nositel moci a že „hranice státní moci by se měly v podstatě krýt s hranicemi národa,“ jak to napsal John Stuart Mill. Nacionalisté se domnívají, že národní stát je nejvyšší a nejlepší formou politické organizace. Nacionalisté pohlížejí na národ jako na přírodní či organickou pospolitost. Lidstvo je podle nich přirozeně rozděleno na národy, z nichž každý má vlastní identitu. Kromě toho považují národní stát za jedinou legitimní formu vládnutí. Tedy národnostní svazky jsou pro ně silnější a politicky důležitější než jakékoli jiné sociální dělení například na společenské třídy, rasy nebo vyznání. Nacionalismus nakonec legitimizuje autoritu státní moci. Politická moc v národním státě je v rukou lidu neboli samotného národa. Nacionalismus tudíž představuje ideu lidové samosprávy, tj. ideu, že státní moc uskutečňuje lid pro lid v souladu s „národním zájmem“. Reaguje-li nacionalismus na cizí nadvládu nebo koloniální panství, je to spíše národně osvobozovací síla bojující za svobodu, spravedlnost a demokracii. Nacionalistické cítění může však zplodit také mezinárodní rivalitu a konflikty. Za takových okolností se obvykle na cizí národy pohlíží s nedůvěrou, strachem nebo nenávisť, a nacionalismus může dostat šovinistický a expanzionistický charakter (Heywood, 1994, s. 141-143).

Fašismus

Fašismus zdědil tradici šovinistického a expanzionistického nacionalismu, který se vyvinul v letech před 1. světovou válkou. Národy se nepovažovaly za rovné a vzájemně závislé, nýbrž za přirozené soupeře v boji o nadvládu. Fašistický nacionalismus prosazoval nadvládu jednoho národa či rasy nad ostatními, což se výrazně projevilo v idejích árijství, tj. ve víře, že německý lid je „rasou pánů“. Fašismus chtěl vytvořit silný a militantní smysl pro národní spolupatříčnost, čemuž se říkalo „integrální nacionalismus“. Fašismus ztělesňoval pocit mesiášského a fanatického poslání: perspektivu národní obrody a znovuzrození národní hrdosti. Přitažlivost a působivost fašismu na lidi byly totiž založeny na příslibu velikosti národa. V praxi ovšem znovuzrození národa znamenalo prosazování moci nad jinými národy cestou expanze, války a imperialismu. Fašisté tvrdili, že ekonomická síla je založena na nezávislosti a soběstačnosti. Národní obrození a ekonomický rozvoj tak byly provázány s vojenskou silou (Heywood, 1994, s. 170).

Anarchismus

V jistém smyslu je anarchismus průnikem dvou diametrálně odlišných politických ideologií - liberalismu a socialismu. I liberálové i socialisté mohou být proti státu, ovšem liberálové to dělají ve jménu svobody jedince a socialisté vystupují pod zástavou sociální solidarity. Někteří anarchisté si proto představují anarchickou společnost jako extrémní formu tržního kapitalismu, zatímco jiní předpokládají budování plně kolektivizované neboli komunistické společnosti. Anarchisté osvětlili donucovací a destruktivní charakter politické moci a přitom narazili na etatistické tendence v jiných ideologiích, jmenovitě v liberalismu, socialismu a konzervatismu. Anarchismus měl velký vliv na novodobé politické myšlení. Jak Nová levice, tak Nová pravice projevují libertarianistické tendence, které nesou stopy anarchistických idejí. Nová levice vzala pod křídla širokou škálu hnutí, která byla na vrcholu v 60. a 70. letech, mimo jiné studentské hnutí, antikoloniální hnutí, feminismus i environmentalismus. Jednotícím tématem Nové levice bylo „osvobození“, které se chápalo jako osobní realizace a které schvalovalo aktivistický politický styl založený na masových protestech a přímé akci - a v tom je rovněž cítit vliv anarchismu. Naproti tomu Nová pravice také zdůrazňuje význam osobní svobody, ale myslí si, že ji lze zaručit jen pomocí tržní soutěže. Anarchokapitalisté se snažili poukázat na to, co viděli jako zlo státního zasahování, a hráli přední úlohu při znovuoobjevování ekonomiky volného trhu (Heywood, 1994, s. 183-184).

Feminismus

Feminismus vlastně obnažil „podjatost“ tradičních politických teorií, s jejich pomocí se celým generacím myslitelů-mužů, kteří nebyli ochotni zkoumat výsady a moc svého pohlaví, podařilo udržet ženskou otázku mimo politiku. Feminismus lze tedy definovat jako přesvědčení, že sexuální nerovnost a útlak neboli nerovnost a útlak mezi pohlavími mohou a musejí být odstraněny. Jako takový byl feminismus vždy spojován se ženským hnutím, které se snaží o zvýšení a zlepšení společenské úlohy žen. Třebaže byl feminismus spojován se ženským hnutím, není jen úzkou „ženskou otázkou“, ale naopak se zabývá otázkami, které jsou předmětem zájmu obou pohlaví. Konkrétně se feministické učení snaží o zvýšení politického uvědomění a o prohloubení politického poznání tím, že zkoumá kulturní, sociální, ekonomické a biologické faktory, jež leží v základě rozdílů mezi oběma rody (mužským a ženským) a které determinují muže i ženy. Po prvním rozkvětu radikálního feministického myšlení koncem 60. a počátkem 70. let se feminismus vyvinul do samostatné ideologie, jejíž ideje a hodnoty představují výzvu základním presumpcím konvenčních politických učení. Tak jako jiné ideologie, i feminismus ovšem obsahuje širokou škálu tradic a protichůdných tendencí. To ovšem neznamena, že by feminismus byl nesoudržný či protikladný,

pouze to odráží šíři a rozmanitost novodobého ženského hnutí (Heywood, 1994, s. 204-207).

Environmentalismus

„Environmentalismus“ je široký termín, který se od 50. let používá k označení široké škály idejí a teorií, pro něž je charakteristické základní přesvědčení, že život člověka lze pochopit jen v souvislosti se světem přírody. Environmentalismus však byl a stále je zejména negativní reakcí na industrializaci. Zájem o životní prostředí nabýval na naléhavosti a radikalismu kvůli obavě, že ekonomický růst ohrozí jak přežití lidského rodu, tak samotné planety. Environmentalisté odmítají připustit, že jsou jen další lobby zaměřenou na jediný problém. Environmentální hnutí se totiž zabývá daleko širší škálou otázek. Mimo úzce ekologických otázek vedli zelení v Německu například kampaň za zrovnoprávnění žen, řešili otázky obrany a odzbrojení, pečovatelského státu a nezaměstnanosti a vyslovovali se za přezkoumání nacistické minulosti Německa. Environmentalisté vypracovali úplně novou soustavu pojmů, hodnot a měřítek, s jejichž pomocí poznávají a vysvětlují svět. Environmentalismus se rozvinul do samostatné ideologie, která se oddělila od tradičních politických učení, protože začíná zkoumáním v té oblasti, kterou tradiční ideologie spíše ignorovaly, tj. vztahem lidstva a přírody. V důsledku toho je obtížné, pokud ne nemožné, vtěsnat environmentalismus do vžitého rozdělení mezi pravici a levici a stejně tak je obtížné jej pochopit z hlediska tradičních doktrín a filozofií (Heywood, 1994, s. 229-230).

Radikální demokracie

Tato radikální teorie demokracie se v mnoha ohledech vrací zpět ke klasickým řeckým ideálům a pokouší se zjistit, jak by občan v soudobých industriálních společnostech mohl získat určitou míru přímé a osobní kontroly nad rozhodnutími, která mají vliv na jeho život, místo aby je ponechal zcela v rukou politické elity. V politických stranách již tradičně vládou poslanci, kteří mají pod palcem tvorbu politiky a vyžadují přísnou disciplínu. Kdyby se však přijal princip vnitrostranické demokracie, mohli by se na tvorbě politiky více zúčastnit a větší moc vykonávat i řadoví členové. Rozšiřování demokracie směrem dolů v nátlakových skupinách a v politických stranách však má své limity. V zájmu zajištění účasti co největšího počtu občanů na politice proto radikální demokracie požaduje dalekosáhlejší změny. Přímou účast na vládě už odedávna umožňují referenda, v nichž mohou občané vyjádřit své názory na konkrétní politické problémy místo toho, aby volili představitele, kteří budou rozhodovat za ně. Často ovšem padají i námitky, že referendum je těžkopádný mechanismus, který může voliče dost zatěžovat. Vývoj moderní technologie otevírá na druhé straně nové vyhlídky pro přímou účast lidí na politice (Heywood, 1994, s. 271-273).

f) Dosavadní zkoumání pirátských stran v české literatuře

Jak bylo řečeno v úvodu této práce, v rámci rešerše dosavadního zkoumání pirátských stran v česky psaných textech byly identifikovány tři studentské práce, které si zaslouží uvést.

Průkopník zkoumání pirátských stran v ČR byl Jan Boček (2009), který ještě před oficiální registrací České pirátské strany sepsal práci, ve které zkoumal příslušnost tehdy existujících pirátských stran k politickým rodinám podle Beymeho (1985). Jeho závěry byly uvedeny výše v kapitole Piráti ve schématu politických rodin. Novější diplomová práce Křivánkové (2014), taktéž zmíněná výše, již tvrdí, že pirátské strany tvoří samostatnou politickou rodinu. Za důvod existence pirátského hnutí považuje reakci na digitalizaci společnosti, zkoumá mezinárodní spolupráci Pirátů a zamýšlí se nad perspektivou pirátského hnutí v budoucnosti.

Práci, která se soustředí především na ideologii, členskou základnu a činnost České pirátské strany, potom sepsal Jan Novák (2009) a v tomto textu slouží jako významný podkladový materiál. Novák identifikuje jako dominantní skupinu členů sociální (či moderní) liberály (Novák, 2009, s. 33). Klasické liberály potom považuje za významnou menšinu. Jako další významné skupiny identifikuje ty, kteří mají jako klíčové téma legalizaci konopí (Novák, 2009, s. 34), a dále za relevantní považuje skupinu IT profesionálů, kterou má za pravícovější než zbytek strany. Levicovou část členů (tedy levicovější než stranický střední proud) Novák považuje za malou, ale hlasitou (Novák, 2009, s. 35). Za další významný faktor v dělení členů České pirátské strany považuje Novák vliv regionálních lídrů (2009, s. 36).¹²

g) Výzkum německých Pirátů

Neúspěchem skončilo úsilí dohledat výzkumy názorů členů jiných politických stran v Česku. Ani přímé otázky na Radima Smetku¹³, dlouholetého místopředsedu Strany svobodných občanů a Jana Sládka¹⁴, sociologa ze Strany zelených, nepřinesly informaci o tom, že by někdo jejich stranu zkoumal podobným způsobem. Svobodní a SZ byli osloveni, protože jsou to strany, u kterých se dá očekávat, že mají pro podobný interní průzkum technické prostředky, a současně jsou relativně dobře porovnatelné s Českou pirátskou stranou (podobné volební preference, řádově srovnatelná velikost členské základny).

Proto následovalo rozhodnutí rozšířit záběr i do zahraničí a podařilo se objevit interní průzkum,

---

12 Pro úplnost je třeba uvést, že Jan Novák se na autora této práce v rámci tvorby své bakalářské práce několikrát obrátil, vedl se ním dva telefonické rozhovory a na řadě míst ho cituje jako zdroj informací (a v té době nejdéle sloužícího místopředsedu Pirátské strany). Tento text se důsledně vyhýbá citování takových částí práce Jana Nováka, ve kterých Mikuláš Ferjenčík figuruje jako zdroj.

13 https://cs.wikipedia.org/wiki/Radim_Smetka, [citováno 2016-22-06]

14 <http://praha6.zeleni.cz/o-nas/jan-sladek> [citováno 2016-22-06]

který realizovala Pirátská strana Německa¹⁵ v roce 2015.

Cílem tohoto dotazníku, který rozeslalo vedení Pirátské strany Německa¹⁶, bylo identifikovat témata, na která se má jejich strana zaměřit v nadcházejících volbách, a postoje německých Pirátů k některým otázkám praktické politiky. Výsledky průzkumu byly publikovány 3. března 2015, zúčastnilo se ho přes 4700 členů Pirátské strany Německa.

Tento průzkum byl velkou inspirací zabývat se nejen názory členů Pirátů na konkrétní témata, ale i důležitostí, jakou těmto tématům přisuzují. Přidal jsem kvůli němu do dotazníku sadu otázek na důležitost jednotlivých kapitol Pirátského programu pro členy.

Výsledky německého dotazníku naleznete v českém jazyce na webových stránkách Pirátských listů¹⁷.

---

15 www.piratenpartei.de [citováno 2016-22-06]

16 <https://www.piratenpartei.de/2015/06/03/mitgliederumfrage-piraten-bekennen-sich-zu-ihren-kernthemen/> [citováno 2016-22-06]

17 <http://www.piratskelisty.cz/clanek-1531-clensky-pruzkum-nemecti-pirati-se-hlasi-ke-svym-hlavnim-tematum> [citováno 2016-24-06]

3. Empirická část

Hlavním tématem této bakalářské práce, jak už bylo řečeno, je výzkum názorů a postojů členů České pirátské strany. První návrh tohoto výzkumu vznikl v rámci předmětu Společenské vědy v interdisciplinární perspektivě (SVIP). Tento návrh naleznete připojený k této práci¹⁸, stejně jako posudek oponentů¹⁹. Plán výzkumu byl pro účely této práce dopracován, hypotézy mírně upraveny, a varianty postupu, které bylo možné nechat v rozsahu SVIP otevřené, bylo třeba rozhodnout.

a) Výzkumná metoda

Tato práce aplikuje metodu kvantitativního výzkumu, a to z následujících důvodů:

1. Práce, na které zde navazujeme (a které používaly spíše kvalitativní výzkumné postupy), a osobní zkušenost autora, podávají slušný vhled do smýšlení Pirátů. Na základě tohoto vhledu byly zformulovány hypotézy k ověření.
2. Na porovnání názorů několika skupin uvnitř Pirátské strany mezi sebou je kvantitativní výzkum obzvláště vhodný (Punch, 2008).
3. Cílem je sebrat data, která budou použitelná pro navazující kvantitativní i kvalitativní výzkumy. Skrže angažmá autora uvnitř Pirátské strany vznikla díky jeho znalosti organizace unikátní příležitost zajistit srozumitelnost otázek pro účastníky výzkumu i vyšší návratnost, než jaké by mohl dosáhnout člověk zvenčí. Pozice insidera má samozřejmě i nevýhody, které budou zmíněny níže, ale pro člověka zvenčí by bylo neúměrně obtížnější srovnatelný výzkum realizovat.
4. Jak uvádí Hendl (2005, s. 49), výhoda kvantitativního výzkumu je, že výsledky jsou méně závislé na výzkumníkovi.

b) Výzkumná otázka a hypotézy

Základní otázka, kladená v představeném výzkumu, je: „Jaké politické názory a postoje mají členové České pirátské strany?“ Tedy už samotné odpovědi na položené otázky a jejich základní statistické zpracování (četnosti jednotlivých odpovědí) jsou cenným výstupem. Současně je ale cílem i potvrdit či vyvrátit teze, které o Pirátech zaznívají jak na Internetu, tak i v běžném hovoru mezi lidmi, ale i v článcích politologů a politických komentátorů, tedy, že: (i) u Pirátů je několik názorových proudů (PhDr. Petr Sokol, Ph.D, týdeník Reflex, 14. 4. 2016), a (ii) Jan Červenka,

---

18 Příloha 1

19 Příloha 2

výzkumník CVVM pro internetový Deník Referendum, zase uvedl, že „Volba Pirátů není podle našich poznatků vázána na pravolevou osu,“ což podle něj znamená, že je Pirátská strana dosud vnímána jako úzce vyprofilovaná²⁰. Proto jsem zformuloval několik hypotéz, které měl výzkum ověřit.

Hypotéza číslo 1:

Z následujících politických ideologií: moderní liberalismus, klasický liberalismus, socialismus, konzervativismus, nacionalismus, environmentalismus a radikální demokracie určených podle Heywooda (1994) jsou pro členy Pirátů charakteristické názory a postoje typické pro moderní liberalismus. Naopak názory typické pro nacionalismus, fašismus a konzervativismus, jsou u pirátů zastoupené marginálně. Názory typické pro zbývající ideologie z výčtu jsou u Pirátů přítomné významně.

Do tohoto výčtu záměrně není zahrnutý komunismus, protože se pro účely tohoto výzkumu do značné míry překrývá se socialismem. Dále není zahrnutý ani fašismus, protože by bylo extrémně obtížné ho odlišit od nacionalismu.

Feminismus byl vynechán, protože by vyžadoval řadu příliš specifických otázek v dotazníku (viz dále výzkumná metoda). Navíc v ČR není žádná politická strana s relevantní podporou ve volbách, která by se otevřeně prezentovala jako feministická (asi nejbližší by k tomuto postoji byla Strana Zelených, ale ani ta se na tomto tématu neprofiluje, jak dokládá její zkrácený program pro sněmovní volby 2013²¹, kde o feministických tématech není ani zmínka).

Anarchismus byl vynechán. Pro zjištění postoje pirátů k anarchismu, je potřeba důkladnější zkoumání, než výzkum s takto širokým záběrem. Odpor k autoritám, nedůvěru ke státním institucím a nařízením, a další indikátory anarchistických názorů a postojů, je velmi obtížné zkoumat v balíku s dalšími politickými ideologiemi. Anarchismus navíc nevytváří soudržnou ideologii a tak mohou být za „anarchistické“ označeny zcela protichůdné postoje. Například podpora politického násilí i pacifismus mají v anarchistické teorii své místo (Heywood, 1994, 182-203). Ve vztahu ke státnímu přerozdělování se potom anarchisté hlásí k široké škále postojů od anarchokapitalismu „stát má přerozdělovat co nejméně“ až po názory blízké komunistickým „stát má přerozdělovat vše“. Navíc se přímo nabízí argument, že sdílet anarchistické názory a postoje a vstoupit do politické strany je oxymóron.

Radikální demokracii byla mezi zkoumané ideologie zařazena, protože ji zmiňují autoři, kteří již

20 <http://denikreferendum.cz/clanek/22685-kudy-se-vydaji-pirati-pod-bartosovym-vedenim> [citováno 2016-22-06]

21 <http://www.zeleni.cz/hlas/> [citování 2016-22-06]

pirátské strany (nejen tu českou) zkoumali v minulosti, a navíc je podpora přímé demokracie a zapojení občanů do rozhodování jedno z témat, kterým se Česká pirátská strana profiluje již od prvních voleb, do kterých se chystala kandidovat (Ústavním soudem zrušené předčasné volby do poslanecké sněmovny 2009).²²

Ekologismus a multikulturalismus, které Heywood popisuje ve čtvrtém vydání své práce (Heywood, 2008) jsem nedoplnil, jelikož ekologismus považuji spíše za radikálnější podobu enviromentalismu (ve vztahu k politice) a multikulturalismus má vzhledem ke struktuře českého obyvatelstva význam v české politice spíše rétorický. Diskuse o integraci respektive asimilaci národnostních menšin z mimoevropských kulturních okruhů u nás prozatím postrádá praktický význam.

Teoretické zdůvodnění hypotézy:

Hypotéza vychází především ze závěrů Nováka (2014), dále potom z prací Bočka (2009) a Křivánkové (2014) z programu Pirátů²³, jejich mediálních výstupů²⁴ a z vlastního předporozumění autora.

Pro ověření této hypotézy je zásadní, aby použité otázky dobře mapovaly politické dimenze, které jsou ověřovány.

Hypotéza číslo 2:

Členové České pirátské strany netvoří názorově homogenní skupinu.

Je zřejmé, že míra názorové homogenity musí být nutně určena arbitrárně, protože je zřejmé, že členové Pirátů nemají zcela totožné názory a postoje, nicméně i přesto ji lze považovat za fenomén, který má smysl zkoumat. Otázka názorové homogenity členů Pirátů má navíc více rozměrů.

První rozměr je, nakolik se mezi sebou liší názory členů Pirátů, tzn. škály názorů Pirátů na politické otázky a četnosti názorů v různých místech škály. (Tedy například, jaké názory mají Piráti na progresivní zdanění na škále od „podporuji rovnou daň“ po „podporuji progresivní zdanění“ a jaké jsou četnosti jednotlivých názorů na toto téma.)

Druhý rozměr je, nakolik se názory a postoje jednotlivých členů Pirátů odlišují od názorů a postojů „průměrného piráta“. Tedy pirát A se nemusí shodnout s pirátem B téměř na ničem, ale pokud je průměrné mínění v Pirátské straně někde na půl cesty mezi nimi, oba mohou být v Pirátské straně spokojeni. Z hlediska zkoumání homogenity názorů jsou tedy v tomto případě klíčové rozdíly mezi

22 <https://www.pirati.cz/volby2009/start> [citováno 2016-22-06]

23 www.pirati.cz [citováno 2016-22-06]

24 <https://www.pirati.cz/tiskove-zpravy> [citováno 2016-22-06]

názory jednotlivců a průměrným názorem skupiny.

Dalším rozměrem této hypotézy pak je otázka, nakolik se liší názory jednotlivých podskupin v Pirátské straně, rozdělíme-li ji podle běžných demografických ukazatelů (věk, pohlaví, region, velikost obce, vzdělání atp.), tzn. zda se názory a postoje Pirátů z různých demografických skupin výrazně odlišují.

Posledním rozměrem této hypotézy, který je cílem zde zkoumat, je otázka, nakolik považují členové Pirátů za podstatná témata, ve kterých se názorově neshodnou. Tzn. zda se shodnou na tom, co považují za důležité.

Hypotéza číslo 2 říká, že členové Pirátů budou tvořit nehomogenní skupinu ve všech rozměrech tohoto problému. Tedy že:

1. *Škála názorů a postojů Pirátů k politickým tématům bude široká*
2. *Vzdálenost názorů a postojů jednotlivých Pirátů od průměru se bude výrazně lišit.*
3. *Budeme-li zkoumat odděleně názory a postoje skupin Pirátů s konkrétními demografickými charakteristikami, budou se lišit od Pirátské strany jako celku.*
4. *I pokud budeme zkoumat názory a postoje Pirátů jen v oblastech, které členové Pirátů označili za důležité, budou se od sebe lišit stejně významně jako názory a postoje v oblastech, které Piráti označili za méně důležité.*

Teoretické zdůvodnění hypotézy:

Jak již bylo uvedeno výše, Pirátská strana je označovaná za stranu jednoho tématu (tím tématem má být Internet). Hypotézy jsou proto konstruovány tak, aby potvrzovaly předpoklad, že Piráti jsou v rámci politického spektra názorově neukotvení. Nicméně, i kdybychom je zkonstruovali obráceně, na metodice výzkumu by to nic neměnilo. Tato hypotéza je přitom ve zdánlivém rozporu s hypotézou číslo 1, ale to, že je nějaký názorový proud Pirátům bližší než jiné, ještě nemusí znamenat, že mají homogenní názory. Stejně tak je zřejmé, že pro přesvědčivost ověření této hypotézy je klíčová konstrukce dotazníku (viz níže).

Hypotéza číslo 3:

Názory a postoje stranických funkcionářů a volených zastupitelů strany se odlišují od řadových členů strany.

Tato hypotéza navazuje na hypotézu číslo 2, ale zabývá se jiným problémem, a to otázkou, zda jsou názory a postoje lidí, kteří Pirátskou stranu reprezentují jako vnitrostraniční funkcionáři, případně ji

zastupují ve veřejných funkcích, stejně jako názory řadových členů Pirátů.

Tuto hypotézu chci ověřit z řady důvodů. Florian Hartleb přichází s tezí, že je pro Piráty charakteristické anti-elitářství a zmiňuje aspekt „dobrého populismu“ v ostrém kontrastu s populismem krajní pravice (Hartleb, 2013). Pirátská strana jako organizace potom prosazuje přímou demokracii²⁵ a ve straně je prosazován princip, že program jako závazný dokument má být závazný i pro vnitrostranické fungování strany i pro působení straníků ve veřejných funkcích. Na Pirátském fóru²⁶ se potom široce diskutují problémy jako Michelsův Železný zákon oligarchie²⁷ a otázka výrazné nadreprezentace psychopatů ve veřejných funkcích²⁸. Současně lze říci, že Pirátské strany vznikly do značné míry kvůli odtržení politické reprezentace od názorů voličů. Pokud více než 50 % občanů stahuje filmy z Internetu²⁹, je překvapivé, že se autorský zákon neustále zpříšňuje (například se prodlužuje doba trvání autorských práv). Možné vysvětlení je, že větší vliv než veřejné mínění na přijímané zákony mají lobbisté. Další problém současné zastupitelské demokracie je, že celé skupiny lidí nejsou ve volených orgánech zastoupené, případně jsou nesmírně podreprezentované ve srovnání s jejich podílem v populaci (mladí lidé, introverti, velmi chudí lidé, méně vzdělaní lidé, v řadě zemí i ženy, atp.). To nutně vede k tomu, že politické elity napříč politickým spektrem mají blíže k sobě navzájem než ke svým voličům. Současně si v rámci vnitrostranické diskuse lze všimnout, že v republikovém výboru Pirátů³⁰ byla vysoká podpora federalizace Evropy, zatímco řadoví členové podle pozorování autora tento postoj nesdílejí. Proto považuji za zajímavé prozkoumat tento jev názorového rozchodu elit a řadových členů i u Pirátů. Teoretické zdůvodnění této hypotézy se tedy opírá především o předporozumění a pozorování autora. Na tuto otázku přitom přímo navazuje poslední hypotéza, kterou bude tato práce ověřovat.

Hypotéza číslo 4:

Existují politické názory, na kterých je mezi členy Pirátů vnitrostranická shoda, ale tyto názory nejsou reflektovány v programu Pirátů. Současně existují názory, na kterých vnitrostranická shoda není, které v programu zakotveny jsou.

Teoretické zdůvodnění: Byl to republikový výbor, který schválil program Pirátské strany, a byli to z drtivé většiny straničtí funkcionáři, kdo program Pirátů formuloval. Proto lze předpokládat, že nějaká témata, u kterých je mezi řadovými členy poměrně silná shoda, nejsou v programu

25 https://www.pirati.cz/program/prima_demokracie [citováno 2016-22-06]

26 <https://forum.pirati.cz> [citováno 2016-22-06]

27 https://en.wikipedia.org/wiki/Iron_law_of_oligarchy [citováno 2016-22-06]

28 <http://www.forbes.com/sites/victorlipman/2013/04/25/the-disturbing-link-between-psychopathy-and-leadership/#3c34f06b2740> [citováno 2016-22-06]

29 https://www.o2.cz/spolecnost/tiskove-centrum/353975-Jsou_Cesi_narodem_piratu.html [citováno 2016-22-06]

30 <https://www.pirati.cz/rv/start> nejvyšší zákonodárný orgán Pirátské strany, který schvaluje mimo jiné volební program

reflektována, a že některá témata jsou v programu pojata způsobem, se kterým výrazná část členské základny nesouhlasí.

Pokud se hypotéza 3 nepotvrdí, ale hypotéza 4 ano, bude bezpochyby na místě prozkoumat jiná možná vysvětlení.

c) Technika sběru dat

Za techniku sběru dat byl zvolen dotazník rozesílaný emailem z následujících důvodů.

- 1) Bylo možné získat emailový kontakt na všechny členy Pirátské strany. Každý člen Pirátské strany současně má i vlastní schránku pro zprávy na stranickém fóru.
- 2) Vzhledem k tomu, že členové České pirátské strany jsou rozmístěni po celé republice a někteří se dokonce dlouhodobě zdržují v zahraničí, jsou jiné metody výrazně obtížněji použitelné.
- 3) Piráti tvoří relativně homogenní skupinu (lidé starší 18 let, mluví česky, ovládají počítač, což je nutná podmínka členství). Pro drtivou většinu respondentů by měl být dotazník bez problémů srozumitelný.
- 4) Z výhrad podle Dismana (2000, s.141) je klíčová otázka návratnosti, kterou se budu podrobněji zabývat níže, nicméně i oponenti k projektu ke SVIP doporučili použití této techniky. Případů, kdy by místo respondenta odpovídal někdo jiný, bude bezpochyby minimum (lidé používají svůj pirátský emailový alias i soukromě). Možnému nepochopení otázek by měl zabránit předvýzkum.

d) Výběr vzorku; prostředí výzkumu

Piráti měli ke dni zahájení sběru odpovědí (20. května 2016) 428 členů³¹. Oproti plánu výzkumu pro SVIP jsem se nakonec z technických i časových důvodů rozhodl nepoužívat sms ani volání, takže horní hranice očekávatelné návratnosti při oslovení celého vzorku byla někde okolo 50 % členů Pirátů. Zvažoval jsem i použití náhodného vzorku například 100 řadových členů a 50 náhodných funkcionářů, u kterého bych pravděpodobně docílil vyšší návratnosti (v tomto případě bych asi mohl telefon použít), ale z řady důvodů jsem se rozhodl do výzkumu pozvat všechny členy Pirátské strany. Mé důvody byly:

1. V některých regionech je tak málo členů, že by při náhodném vzorku například 150 oslovených členů a řekněme 120 vyplněných dotazníků z některých regionů nemusela být žádná odezva.

---

31 Určeno z oficiální databáze: <http://forum.pirati.cz> → skupiny → Celostátní fórum

2. Neměl jsem žádnou garanci, že bych se skutečně s návratností dostal na 80 %. Kdyby to bylo například 60 %, tak by to reprezentativnosti průzkumu spíše uškodilo, navíc by hrozilo velké zkreslení způsobené dotazníky, které by lidé vyplňovali až po telefonické urgenci narychlo a „z povinnosti“.
3. Vzorek 150 lidí je stále dost malý a co hůře, pro volené funkcionáře by byla velikost vzorku dokonce jen 50 lidí.
4. Bylo by technicky nemožné oslovovat účastníky výzkumu vnitrostranickou elektronickou poštou, respektive musel bych obtěžovat i ty, kdo vybráni nebyli, jinak by časové nároky na výzkum neúměrně narostly.
5. Nezískal bych celou řadu zajímavých informací typu návratnost v jednotlivých regionech.
6. Pro řadu porovnání demografických skupin bych měl příliš málo dat.
7. Nelze zcela vyloučit, že region, pohlaví, věk nebo například velikost obce hraje u názorových odlišností větší roli než funkce. Pokud vzorek zmenšíme, bude váha těchto faktorů výrazně narůstat. Bylo by možné udělat náhodný výběr alespoň ze skupin – z každého kraje, tak, aby poměry jejich velikostí zůstaly zachované – ale zachování odpovídajícího zastoupení jednotlivých věkových skupin, pohlaví a velikosti obce už potom nejde zaručit.
8. Bylo by mnohem složitější komunikovat o výsledcích výzkumu se členy Pirátské strany.

K této otázce se ještě částečně vrátím v kapitole Návratnost níže.

Byl jsem si plně vědom toho, že při nízké návratnosti hrozí velké zkreslení způsobené tím, že právě nejpasivnější členové, u kterých se dá očekávat menší souznění se stávajícím pirátským programem, se výzkumu nezúčastní.

e) Konstrukce dotazníku³²

Dotazník jsem sestavoval s dvěma hlavními cíli:

Předně jsem chtěl, abych měl dostatek dat pro ověření hypotéz. Proto jsem do dotazníku zařadil otázky, které indikují názory a postoje odpovídající ideologiím z hypotézy číslo jedna. Pro ověření hypotézy číslo dvě jsem do dotazníku zařadil klasické demografické ukazatele, podle kterých se dají odpovědi třídit. Současně jsem navrhl sadu otázek zjišťujících, nakolik se Piráti shodnou v přístupu k tématům, na kterých se Pirátská strana profiluje: „*Otázky k základním programovým cílům Pirátů*“,

---

³² Dotazník naleznete v přílohách této práce, a to ve všech dostupných formátech pdf (Příloha 3), xml (Příloha 4) a lss (příloha 5).

a baterii otázek které se zabývají diskutovanými tématy z Pirátského fóra: „*Diskutované otázky Pirátské politiky*“. Pro ověření třetí hypotézy jsem do výzkumu zařadil rozdělení na členy, funkcionáře a volené zastupitele a dvě otázky na stranickou angažovanost (četnost návštěv Pirátského fóra a četnost návštěv Pirátských akcí ve veřejném prostoru). Jako doplňkovou jsem přidal krátkou sadu otázek srovnávající míru pragmatismu a idealismu v Pirátské straně: „*Pirátská strana podle Pirátů*“. K ověření čtvrté hypotézy slouží již zmíněná baterie diskutovaných témat a baterie otázek ze studie CVVM, o které podrobněji píšu níže.

Dále jsem se snažil, aby výzkum pokrýval co nejširší spektrum politických témat a dal jsem si práci, aby byly otázky strukturované do soudržných celků, například baterie otázek zabývající se zahraniční politikou. Současně jsem usiloval o použitelnost výzkumu pro navazující zkoumání. V neposlední řadě jsem se snažil vyškrtnout duplicitní otázky, u kterých se dala očekávat vysoká korelace odpovědí.

V lednu 2015, jsem zjistil, že podobný dotazníkový výzkum zaměřený na Českou pirátskou stranu, ovšem se značně odlišnou analytickou částí, chystá i Jan Novák, autor zde několikrát citované bakalářské práce (Novák, 2014), a to v rámci své magisterské diplomové práce na Univerzitě Palackého v Olomouci. Protože by bylo značně nepraktické dělat dvě podobná dotazníková šetření postupně, domluvili jsme se, že své dotazníky spojíme a pošleme je v rámci jediného a přes jistá zdržení jsme nakonec skutečně tento plán realizovali.

O jiném řešení jsme ani neuvažovali, na výzkumu jsme totiž začali pracovat oba zcela nezávisle a nechtěli jsme řešit neřešitelné dilema, komu zůstane „černý Petr“, když rozešle dotazník až jako druhý.

Toto řešení mělo dvě výhody.

1. Díky angažmá Jana Nováka připomínkoval návrh dotazníku renomovaný olomoucký politolog Doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D.³³, který Novákovu práci vede.
2. Dotazník je univerzálnější a sebraná data budou moci ve svých závěrečných pracích dobře analyzovat a využívat i další studenti, což ostatně doporučoval i Mgr. et Mgr. Ondřej Špaček, Ph.D.³⁴ a PhDr. Daniel Čermák, Ph.D.³⁵, se kterými jsem dotazník konzultoval já.³⁶

Bohužel mělo zvolené řešení i jednu podstatnou nevýhodu.

---

33 <http://www.kpes.upol.cz/vyucujici/3-tomas-lebeda> [citováno 2016-22-06]

34 <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=ucit&kod=20603> [citováno 2016-22-06]

35 <http://www.soc.cas.cz/lide/daniel-cermak> [citováno 2016-23-06]

36 S Danielem Čermákem pouze plán na sestavení dotazníku a jednou jsem dostal stručnou zpětnou vazbu k návrhu dotazníku, Ondřej Špaček mi dotazník dvakrát celý opřipomínkoval.

Dotazník je delší, nežli by byl, kdybychom každý rozesílali samostatně jen část, kterou jsme připravili a kterou potřebujeme. Pro můj výzkum je zcela nadbytečná rozsáhlá otázka na postoj Pirátů k občanské participaci, a také demografie účastníků výzkumu je pro mne zbytečně podrobná.

Ambivalentní postoj mám také k baterii otázek, které jsou do dotazníku zařazeny na žádost Jana Nováka z povolební studie CVVM 2013. Tyto otázky mají svou cenu v tom, že jsou porovnatelné se zmíněným výzkumem CVVM, na druhou stranu pro můj výzkum jsou některé navíc a otázky CVVM byly také nejvíce zpochybnovány v předvýzkumu a následně i účastníky výzkumu.

Já jsem navrhl otázky k programovým cílům Pirátů, dále baterii otázek testující důležitost Pirátského programu po vzoru výše zmíněného průzkumu, který dělala Pirátská strana Německa. Použil jsem funkci náhodného pořadí témat, abych se vyhnul zkreslení způsobenému jejich pořadím.

Navrhl jsem také otázky ze sekcí *Postoj Pirátů k demokracii*, *názory Pirátů na otázky zahraniční politiky* a *diskutované otázky Pirátské politiky* s výjimkou otázek převzatých z povolební studie CVVM 2013. Sekci *Pirátská strana podle Pirátů* jsem navrhl také já. Sekci demografie navrhl Jan Novák s výjimkou první otázky, kterou jsem navrhl já.

S Janem Novákem jsme se celkem třikrát sešli, abychom odstranili z dotazníku chyby, zapracovali jsme připomínky našich konzultantů, upravili jsme otázky směrem k větší srozumitelnosti a jednoznačnosti, zapracovali jsme poznatky z předvýzkumu, a škrtili jsme nadbytečné otázky.

Předvýzkum jsem provedl tak, že jsem dotazník nechal postupně vyplnit Michaelu Krupičkovou, členku Pirátů, a Olgu Richterovou, členku Pirátů a mou sestru. Obě jsem instruoval, aby si dělaly poznámky o chybách a nejasnostech a aby stopovaly strávený čas (Olga dotazník vyplňovala 20 minut, Michaela 35 minut). Dále jsem dotazník prošel se sociologem Mgr. Janem Podhajským,³⁷ členem Pirátů, který mi k němu dal zpětnou vazbu a elektronicky jsem ho zpřístupnil Ivovi Vlasatému, členovi Pirátů, který mi poslal připomínky taktéž elektronicky. Jan Novák provedl předvýzkum se Simonem Kostanidovem, členem Pirátů, a dotazník nechal přečíst i několik osob mimo Pirátskou stranu. Jako slabinu předvýzkumu vnímám, že dotazník nepřipomínkoval žádný pirát starší čtyřiceti let, nicméně jako problematické označovali účastníci ostrého výzkumu pouze některé otázky z dílny CVVM, jejichž slabin jsme si byli vědomi (více v analytické části).

V neposlední řadě chci uvést, že dotazník je už z podstaty konstruován takovým způsobem, aby zkoumal deklarované postoje respondentů, tedy to, co respondenti uvádějí jako odpovědi na otázky. Abychom získali jejich skutečné postoje, měli bychom využít spíše zúčastněné pozorování. Na

---

37 https://www.pirati.cz/lide/jan_podhajsky [citováno 2016-23-06]

druhou stranu i v dotazníku lze porovnávat například deklarované preference získané z odpovědí na vlastní umístění na pravolevé škále s odpověďmi na konkrétní dotazy, které ovšem indikují pravicové, nebo levicové smýšlení (například otázka, zda má vláda zavést opatření ke snížení rozdílů v příjmech). Od chvíle, kdy jsem výsledky z dotazníku exportoval, jsem už s Janem Novákem svou bakalářskou práci žádným způsobem dále nekonzultoval.

f) Realizace dotazníkového šetření

Sběr dat proběhl na základě aktuálního seznamu pirátských emailových aliasů, poskytnutého vedoucím technického odboru Pirátů. Na ten byl 20. května 2016 rozeslán dotazník pomocí systému Lime Survey, který umožňuje sledovat, kdo už odpověděl, a přitom anonymizuje doručené odpovědi. V sobotu 21. května jsem zřídil Facebookovou událost „*Účastním se průzkumu názorů a postojů členů Pirátské strany*“³⁸, do které jsem postupně pozval všechny členy Pirátů, které jsem na Facebooku dokázal identifikovat podle jména (nešlo o mé známé, ale o lidi ze seznamu členů, který jsem postupně procházel). Současně jsem vyzýval účastníky události, aby k účasti ve výzkumu pozvali Piráty, kteří se vnitrostranického života příliš neúčastní. Dále jsem 30. května poslal upomínkový email pirátům, kteří dotazník ještě nevyplnili a 2. června jsem výzkum připomněl ještě soukromou zprávou na internetovém fóru Pirátů. 7. června jsem exportoval výsledky výzkumu.

---

38 <https://www.facebook.com/events/1633213993670041/> [citováno 2016-17-06]

4. Analytická část

V této části práce se budu věnovat analýze získaných dat. Veškerá získaná data i souhrnné výsledky naleznete v přílohách této práce se dvěma výjimkami. Nezveřejňuji celkový .sav soubor výzkumu, protože by teoreticky umožnil narušení anonymity výzkumu (členové, kteří uvedli dostatek demografických údajů by pravděpodobně byli při určitém vynaloženém úsilí dohledatelní a jejich odpovědi by se daly spárovat s jejich identitou) a z důvodu ochrany jejich soukromí nepublikuji ani seznam respondentů, kteří se průzkumu zúčastnili.³⁹

a) Návratnost a popis vzorku

Česká pirátská strana měla ke dni rozeslání dotazníku 428 členů. Z nich celý dotazník vyplnilo 176⁴⁰, dalších 17 vyplnilo dotazník z části a 23 dotazník otevřelo⁴¹, ale vůbec ho nezačalo vyplňovat. V rámci analýzy jsou zohledněny pouze zcela vyplněné dotazníky, protože jinak není možná kategorizace respondentů podle demografických ukazatelů, které byly sbírány až na poslední straně dotazníku, takže u respondentů, kteří vyplnili jen část dotazníku, zcela chybí.

Návratnost v rámci celé populace tedy činí 41,1 %, což pro tento druh výzkumu vůbec není špatné. Zvláště pokud uvážíme, že vyplnit dotazník trvalo zhruba 20 minut a pomalejším respondentům bezpochyby výrazně déle. Je pravděpodobné, že pokud by byl dotazník kratší, tak by návratnost zřejmě překročila 50 %. Návratnost ovšem snížily i další faktory.

1) Dotazník se nepodařilo doručit čtyřem členům, protože email, kterým se registrovali na Pirátské fórum, nefunguje.

2) Několik desítek členů je v prodlení s platbou členských příspěvků a budou postupem času ze seznamu členů vyřazeni (často se už sami za členy nepovažují). Tento proces ovšem trvá poměrně dlouho, protože se Piráti snaží své členy udržet a také protože v některých krajích nefungují příslušná předsednictva, která mají agendu členství na starosti, příliš aktivně. Je vysoce pravděpodobné, že návratnost mezi těmito členy byla výrazně nižší, než ve zbytku populace.

Přes tyto argumenty konstatuji, že výsledky výzkumu nejsou reprezentativní pro celou členskou základnu Pirátské strany. Nemůžu doložit, že by členové Pirátů, kteří se výzkumu neúčastnili, odpovídali stejně jako ti, kteří se výzkumu účastnili.

---

39 Lime Survey dává výzkumníkovi k dispozici seznam respondentů, kteří se výzkumu zúčastnili, ovšem žádným způsobem technicky neumožňuje spárovat odpovědi a účastníka.

40 Souhrn odpovědí naleznete v Příloze 6 této práce.

41 Souhrn nedokončených odpovědí naleznete v příloze 7 této práce.

Existuje ovšem skupina členů, pro kterou získané výsledky můžeme za reprezentativní považovat. Jde o pravidelné návštěvníky internetového fóra Pirátské strany⁴². Pirátské fórum je zcela klíčový prvek infrastruktury Pirátské strany. Probíhají na něm volby představitelů strany, sestavují se tam kandidátky, probíhají tam hlasování včetně celostranických referend a rozdělují se přes něj peníze v rámci participativního rozpočtování Pirátské strany. I díky pravidelným upozorněním na důležitá hlasování, která jsou rozesílána na e-maily členů a vedou z nich odkazy přímo na fórum, bylo možné vycházet z toho, že téměř všichni aktivní členové Pirátů alespoň jednou měsíčně navštíví pirátské internetové fórum.

Administrativní odbor Pirátů navíc sdělil, kolik členů Pirátů navštívilo pirátské fórum mezi 20. květnem 2016, což je termín, kdy autor práce rozeslal dotazníky, a 20. červnem 2016. Podle sdělení vedoucího administrativního odboru Pirátů Martina Kučery⁴³ jich bylo 243, přičemž tři z nich jsou členové, kteří do Pirátské strany vstoupili až po spuštění dotazníku a proto do výzkumu nebyli zahrnuti. Z populace, které byl rozeslán dotazník, tedy 240 lidí alespoň jednou za uvedený měsíc navštívilo Pirátské fórum. Tento počet bylo možné porovnat s odpověďmi respondentů na otázku, jak často oni osobně chodí na Pirátské fórum (viz tab 1 níže). Plných 153 účastníků výzkumu odpovědělo, že na fórum chodí alespoň jednou měsíčně nebo častěji. Pouze 23 účastníků odpovědělo, že na fórum nechodí téměř nikdy.

Z těchto čísel plyne, že návratnost mezi členy, kteří se za poslední měsíc přihlásili na Pirátské fórum je přinejmenším 60 %, spíše více. Pro tuto skupinu členů tedy lze výsledky výzkumu považovat za reprezentativní a tento závěr je možné zobecnit na tvrzení, že výsledky výzkumu jsou reprezentativní pro aktivní členy Pirátské strany, jinými slovy pro lidi, kteří se aktivně účastní vnitrostranického života.

---

42 <https://forum.pirati.cz> [citováno 2016-23-06]

43 https://www.pirati.cz/lide/martin_kucera [citováno 2016-23-06]

Tab. 1: Na pirátské fórum chodím⁴⁴

Odpověď	Počet	Podíl
Denně	38	22 %
Alespoň jednou týdně	63	36 %
Alespoň jednou měsíčně	52	30 %
Téměř nikdy	23	13 %

Demografické charakteristiky účastníků výzkumu navíc velmi dobře odpovídají demografickým charakteristikám členů České pirátské strany, které jsem měl možnost ověřit.

Tab. 2: Pohlaví vzorku versus pohlaví populace

Pohlaví	Počet ve vzorku ⁴⁵	Podíl ve vzorku	Počet v populaci	Podíl v populaci
Muži	143	82 %	349	82 %
Ženy	32	18 %	79	18 %

Jak vidíte v Tabulce 2, podíl žen a mužů ve vzorku i v populaci jsou shodné. V ochotě pirátů a pirátek vyplnit dotazník tedy nebyl žádný rozdíl.

Tabulka 3 uvádí příslušnost pirátů k jednotlivým krajským sdružením (v rámci celé strany) a porovnává ji s odpověďmi respondentů na otázku „Kraj, ve kterém žijete“. Je zřejmé, že obě množiny se mírně liší (například vysokoškolští studenti často žijí v Praze či v Brně, ale zůstávají ve svých domovských krajských sdruženích). I přes tuto nepřesnost považuji toto srovnání za smysluplné. Výsledky dokládají, že respondenti výzkumu jsou rovnoměrně rozloženi napříč republikou, ale míra návratnosti v jednotlivých krajích se výrazně liší. To může být nicméně zkruseno tím, že různé kraje postupují rozdílně rychle v rušení členství členů, kteří neuhradili členský příspěvek (diskutováno výše). Výrazně vyšší podíl členů z Ústeckého kraje tak může být způsoben spíše větším pořádkem ve správě členů, nežli větší angažovaností členů sdružení. Druhý faktor, který mohl hrát velkou roli, jsou rozdílné způsoby fungování jednotlivých sdružení. Sdružení, kde jsou členové rozprostřeni po celém kraji (Ústecký kraj) mají tendenci fungovat více internetově, zatímco členi ve sdružení s výrazným centrem (Plzeňský kraj) se více scházejí fyzicky. V neposlední řadě je třeba podotknout, že některá krajská sdružení jsou tak malá, že velké rozdíly vytváří účast jediného respondenta.

⁴⁴ Respondenti směli zaškrtnout pouze jednu možnost

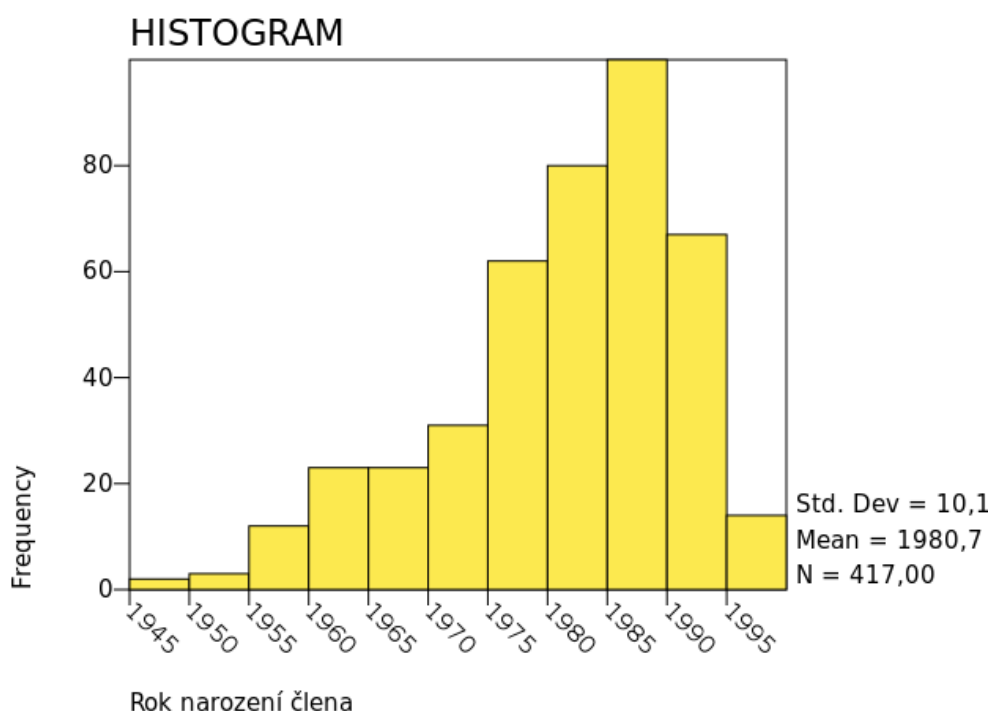
⁴⁵ Jeden respondent své pohlaví nevedl

Tab. 3: Rozdělení respondentů podle krajů

Kraj	V krajském sdružení	Uvedlo ve výzkumu	Podíl v populaci	Podíl ve vzorku	Návratnost
Jihočeský	36	13	8,4%	7,4%	36%
Jihomoravský	50	18	11,7%	10,2%	36%
Karlovarský	28	8	6,5%	4,5%	29%
Královéhradecký	11	3	2,6%	1,7%	27%
Liberecký	23	10	5,4%	5,7%	43%
Moravskoslezský	28	13	6,5%	7,4%	46%
Olomoucký	46	17	10,7%	9,7%	37%
Pardubický	8	4	1,9%	2,3%	50%
Plzeňský	33	7	7,7%	4,0%	21%
Praha	76	40	17,8%	22,7%	53%
Středočeský	39	10	9,1%	5,7%	26%
Ústecký	28	16	6,5%	9,1%	57%
Vysočina	11	4	2,6%	2,3%	36%
Zlínský	11	5	2,6%	2,8%	45%
mimo ČR		3		1,7%	
neodpovědělo		5		2,8%	
Celkem	428	176	100,00%	100,00%	41%

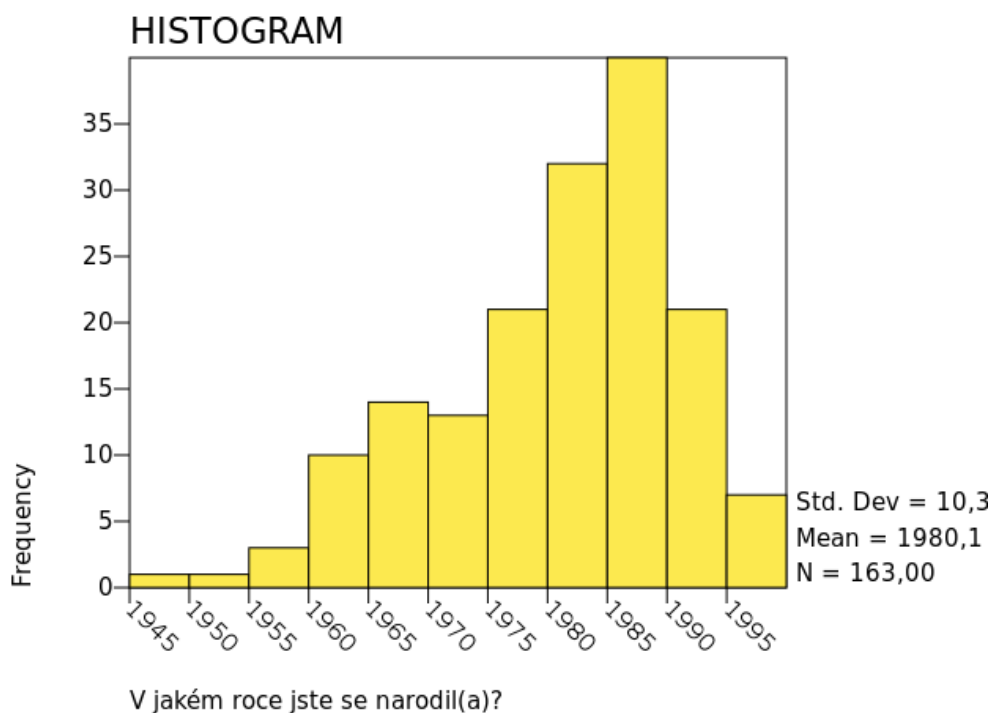
Další test reprezentativnosti dat jsem provedl porovnáním věku celé populace⁴⁶ a věku respondentů.

Graf 1: Roky narození členů České pirátské strany

46 Zdrojová data pocházejí z databáze přihlášek členů Pirátské strany, do které jsem měl přístup z titulu funkce vedoucího personálního odboru, kterou jsem vykonával v roce 2015. Část údajů (celkem 111 záznamů) v databázi chyběla. Z nich jsem část získal od Jana Nováka, který je dohledal z otevřených zdrojů (profily členů na pirátském fóru, profily členů na pirátském webu, kandidátní listiny do voleb). U 38 se podařilo dohledat pouze věk (namísto roku narození), rok narození jsem z něj transformoval tak, že jsem věk odečetl od roku 2016. Vzniklé zkrslení považuji za zanedbatelné. Údaje jedenácti členů se nepodařilo dohledat vůbec.

Graf 2: Roky narození, jak je uvedli respondenti výzkumu

Graf 1 uvádí rozdělení let narození v celé populaci členů České pirátské strany, Graf 2 stejné rozdělení podle odpovědí respondentů výzkumu. Z porovnání obou grafů jasně vyplývá, že vzorek svými věkovými charakteristikami velmi dobře odpovídá celé populaci. Průměrný věk respondenta (1980,1) se od průměrného věku všech členů Pirátů (1980,7) liší pouze v řádu měsíců (šesti).

Shrneme-li porovnání dostupných demografických charakteristik celé populace a vzorku, docházíme k tomu, že vzorek je naprosto reprezentativní v kategorii pohlaví, velmi reprezentativní v kategorii věk a poměrně reprezentativní v kategorii kraje.

Co se reliability výsledků týče, jsem pevně přesvědčen, že výsledky reliabilní jsou a že při opakování šetření za srovnatelných podmínek by odpovědi vypadaly stejně.

Lze zpochybnit validitu odpovědí na několik konkrétních otázek, na které si několik respondentů výzkumu stěžovalo emailem. Asi nejdiskutabilnější byla možnost v jedné otázce, která zněla: „*Za určitých okolností je autoritářský režim nebo diktatura lepší než demokracie*“ a několik ekonomicky cílených otázek z povolební studie CVVM. Několik výhrad se objevilo na přílišné zjednodušení otázek (referendum, volby přes Internet, GMO, jaderná energetika). Tyto výhrady jsou však spíše výsledek nutné redukce, kterou vyžaduje kvantitativní výzkum.

Jeden možný zdroj zkreslení u výzkumu tohoto typu je i osobní angažmá autora v rozeslání dotazníku. Je pravděpodobné, že lidé, kteří mě v Pirátské straně znají, případně vnímají pozitivně,

odpovídali více než lidé, kteří mě neznají, nebo mě případně vnímají negativně. Je dost pravděpodobné, že tyto dvě skupiny mají i odlišné politické názory a postoje. Tomuto zkreslení se snad podařilo alespoň částečně předejít tím, že jsem dotazník rozesílal ze školního emailu a v průvodním textu byla snaha co nejlépe vysvětlit, že účast v dotazníku bude užitečná i pro Pirátskou stranu jako celek, nejen pro mě jako autora. To mělo za cíl motivovat i ty z možných respondentů, kteří mě osobně neznají, případně nemají rádi. Žádným způsobem také nebyla využita možnost zvýšit návratnost například tak, že bych cíleně obepisoval lidi, které znám. Ke všem členům bylo v rámci šetření přistupováno stejně. Přes tato opatření ovšem nějaké zkreslení nelze vyloučit, nicméně a) byly dodrženy uvedené zásady, jak ho minimalizovat, b) data (viz Graf 1a Graf 2) vykazují poměrně vysokou reprezentativitu, tak není třeba ho považovat za příliš výrazné. Podobně může vznikat jisté zkreslení i obavami respondentů o svou anonymitu. Respondenti, kteří si chtěli zajistit anonymitu, mohli například úmyslně uvádět nepravdivé odpovědi v sekci demografie. Ani to není možné zcela vyloučit, ale data (která jsou v Grafu 1 a 2 srovnatelná) neukazují, že by se to dělo v míře, která by narušila reprezentativnost výzkumu.

Jak již bylo uvedeno, výsledky výzkumu není možné považovat za zcela reprezentativní pro celou Pirátskou stranu. To znamená, že tento výzkum negarantuje, že názory, které byly mezi respondenty těsně převažující, by těsně převažovaly i v celé populaci. Co ovšem výzkum umožňuje dobře, je porovnávat názory skupin členů s určitými charakteristikami s jinými skupinami členů. Sice tedy nedokážeme úplně přesně určit, co si myslí ženy v Pirátské straně o určitém tématu, ovšem dokážeme určit, zda si ženy v Pirátské straně o určitém tématu myslí to samé, co muži. Pokud tomu tak není, tak dokážeme určit směr, kterým se odlišuje ženská populace od mužské ve vnímání určitého problému.

b) Ověření hypotézy číslo 1

Nejprve jsem v otázkách v dotazníku identifikoval, jaké politické ideologie indikují konkrétní odpovědi respondentů. Tyto indikátory⁴⁷ jsem následně uspořádal do konzistentních bloků podle jednotlivých ideologií. Vzhledem ke komplexitě a plastičnosti politického prostoru sice mohou jednotlivé názory indikovat více ideologií, ovšem celý blok už by být deskriptivní měl. V druhém kroku jsem zjistil, kolik respondentů má názory, které lze přiřadit k celému ideologickému bloku. Při podrobnější analýze jsem dospěl k tomu, že moderní liberalismus je ve společenských otázkách extrémně obtížně odlišitelný od liberalismu klasického a současně je v ekonomických otázkách

---

⁴⁷ Uvádím vždy otázku, relevantní stranu odpovědi, pokud se jedná o škálu a rozsah odpovědi na otázku v dotazníku, které jsou v souladu se zařazením odpovědi do příslušného bloku. V závorce následně dokládám zařazení indikátoru odkazem na příslušnou pasáž v Heywoodovi (1994).

velmi obtížně odlišitelný od socialismu. Proto jsem rozdělil liberalismus indikující postoje na blok „*klasický liberalismus*“, což jsou liberální postoje, které do moderního liberalismu zaručeně nepatří a druhý blok s názvem „*liberalismus*“, jehož indikátory zapadají do obou liberálních tradic.

Kurzívou je uveden text založený přímo na Heywoodovi, v první závorce jsou k nalezení číselné nebo slovní hodnoty, jichž nabývaly odpovědi u takto zařazených respondentů.

Klasický Liberalismus

1. *Jaký je váš názor na náklady na zdravotní péči, vzdělávání dětí atd.? Lidé mají sami nést podstatnou část nákladů na zdravotní péči, vzdělávání dětí atd. (0-4) (Heywood, 1994, s. 36-37) Stát má vystupovat pouze v roli „nočního hlídače“.* Tedy zajišťovat občanům bezpečnost a více jim nezasahovat do života.
2. *Jaký je váš názor na státem vlastněné podniky? Všechny státem vlastněné podniky a firmy by měly být privatizovány (0-4) (Heywood, 1994, s. 36-37) Stát má vystupovat pouze v roli „nočního hlídače“.*
3. *Hlavní prioritou hospodářské politiky vlády má být: snaha o snížení inflace a deficitu státního rozpočtu. (6-10) (Heywood, 1994, s. 36-37) Stát má vystupovat pouze v roli „nočního hlídače“.*
4. *Jaký je váš názor na daň z příjmu fyzických osob? Všichni lidé mají mít stejnou daňovou sazbu nezávisle na výši svého příjmu. (6-10) (Heywood, 1994, s. 36-37) Jedinci mají odpovědnost za vlastní životy, stát zajišťuje pouze veřejný pořádek.*
5. *Jaký je Váš postoj k zahraničnímu kapitálu? Není důležité, zda kapitál je domácí či zahraniční, pokud stimuluje produkci a vytváří nová pracovní místa. (0-4) (Heywood, 1994, s. 42-43) Víra raných liberálů ve volný trh se nevztahovala jen na národní ekonomiku, ale i na mezinárodní vztahy.*
6. *Aby hospodářství dobře fungovalo: stát nemá do ekonomiky zasahovat. (6-10) (Heywood, 1994, s. 40-42) Klasičtí liberálové věří, že volný trh povede i k ekonomické efektivitě.*
7. *Vláda by měla přijmout opatření ke snížení rozdílů ve výši příjmů. (spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím) (Heywood, 1994, s. 36-37) Jedinci mají odpovědnost za vlastní životy, stát zajišťuje pouze veřejný pořádek.*
8. *Jaký je Váš názor na zákaz hracích automatů (spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím) (Heywood, 1994, s. 40-42) klasiční liberálové uznávají smluvní volnost .*

Liberalismus

1. S kriminalitou je třeba bojovat: nemají se při tom omezovat práva a svobody ostatních občanů. (6-10) (Heywood, 1994, s. 37-38) Heywood uvádí například výrok jednoho z liberálních myslitelů Johna Locka: „*Kdyby ovšem vláda práva svých občanů porušovala, mají občané právo na vzpouru.*“
2. Držení dětské pornografie by nemělo být trestné. (Držení dětské pornografie pro léčebné a vědecké účely by mělo být povoleno) (Heywood, 1994, s. 36-37) *Jedinec je svobodný natolik, nakolik jiní nezasahují do jeho života.* Akceptuji i druhou méně radikální tezi, protože podle současné české legislativy je zakázáno držení jakékoli dětské pornografie (včetně kreslené) a pro jakékoli účely.
3. Účelem školství je osobní rozvoj jednotlivce (6-10) (Heywood, 1994, s. 46) Klasik liberalismu John Stuart Mill považoval svobodu za *pozitivní a konstruktivní sílu, která umožňuje jedincům řídit své osudy a životy a získat autonomii, neboli dosáhnout seberealizace.*
4. Zákony týkající se přistěhovalců a poskytování azylu: mají být vůči cizincům méně přísné. (6-10) (Heywood, 1994, s. 25) Osobní svoboda (nebo svoboda jedince) je pro liberály nejvyšší politickou hodnotou a v mnoha směrech i jednotícím principem liberální ideologie.
5. Homosexuální páry by měly mít stejné možnosti adopce jako heterosexuální páry. (0-4) (Heywood, 1994, s. 38) podle liberálů mají lidé: „Právo na život, svobodu a úsilí o štěstí“ jak napsal Thomas Jefferson .
6. Domácí porody by měly být rovnocennou alternativou porodu v porodnici. (6-10) (Heywood, 1994, s. 25-27) (Svoboda) *dává jedincům možnost sledovat jejich osobní zájmy tím, že si volí.*

Socialismus

1. Jaký je váš názor na náklady na zdravotní péči, vzdělávání dětí atd.? Podstatnou část nákladů na zdravotní péči, vzdělávání dětí atd. má nést stát. (6-10) (Heywood, 1994, s. 100-103) rovnost a společenské vlastnictví
2. Jaký je váš názor na státem vlastněné podniky? Podstatnou část podniků a firem by si měl stát ponechat ve svém vlastnictví. (6-10) (Heywood, 1994, s. 102-103) společenské vlastnictví

3. Hlavní prioritou hospodářské politiky vlády má být: boj s nezaměstnaností (0-4) (Heywood, 1994, s. 97-102) rovnost, spolupráce
4. Jaký je váš názor na daň z příjmu fyzických osob? Lidé s vyššími příjmy mají mít vyšší daňovou sazbu (Heywood, 1994, s. 100-102) rovnost
5. Aby hospodářství dobře fungovalo: stát má často zasahovat do ekonomiky. (0-4) (Heywood, 1994, s. 100-102) rovnost, *ochocení kapitalismu*
6. Vláda by měla přijmout opatření ke snížení rozdílů ve výši příjmů. (rozhodně souhlasím, spíše souhlasím) (Heywood, 1994, s. 100-102) rovnost, *ochocení kapitalismu*
7. Stát má financovat veřejnoprávní média, (rozhodně souhlasím) (spíše souhlasím) (Heywood, 1994, s. 102-103) společenské vlastnictví, *zájmy komunity*
8. Rodiče mají právo odmítnout očkování svých dětí (spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím), kolektivismus

Konzervativismus

1. S kriminalitou je třeba bojovat: i když to omezuje práva a svobody ostatních občanů. (0-4) (Heywood, 1994, s. 66) (Konzervativci) *v určitém pohledu považují občany za děti, kteří potřebují vedení a kázeň.*
2. Jakákoli forma držení dětské pornografie by měla být trestná (Heywood, 1994, s. 59-60) „*přirozený zákon*“, tradice
3. Hlavní prioritou hospodářské politiky vlády má být: snaha o snížení inflace a deficitu státního rozpočtu. (6-10) (Heywood, 1994, s. 67) *majetek například dává jistotu*
4. Zákony týkající se přistěhovalců a poskytování azylu: mají být vůči cizincům přísnější (Heywood, 1994, s. 58-59) touha konzervovat
5. Jaký je váš názor na členství ČR v NATO? ČR by měla zůstat členem NATO (rozhodně souhlasím, spíše souhlasím) (Heywood, 1994, s. 66-67) *Zlořády a zločiny lze odstrašit jen pomocí trestů, které vykonává státní moc.* Navíc se opírám o razantní podporu stran hlásících se ke konzervativní tradici vstupu do NATO v ČR (ODS, KDU-ČSL).
6. Homosexuální páry by neměly mít možnost adopce (6-10) (Heywood, 1994, s. 59-60) „*přirozený zákon*“, tradice
7. Pro obsazování volených funkcí by měly existovat genderové kvóty (spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím) (Heywood, 1994, s. 59-60) „*přirozený zákon*“, tradice

8. Jsem proti legalizaci/dekriminalizaci jakýchkoli omamných a psychotropních látek (Heywood, 1994, s. 66) *(Konzervativci) v určitém pohledu považují občany za děti, kteří potřebují vedení a kázeň.*

Environmentalismus

1. Jaký je Váš názor na střet ekonomiky a životního prostředí? Ochrana životního prostředí má mít přednost před zvyšováním výkonnosti ekonomiky (6-10) (Heywood, 1994, s. 239) *Technologie by neměla vyčerpávat omezené zdroje paliv, znečišťovat ovzduší, půdu a vodu, ani nutit lidi k tomu, aby žili a pracovali v nelidských podmínkách.*
2. Stát by měl zakázat stavbu nových jaderných elektráren. (Heywood, 1994, s. 228-252) *zásada malé je krásné, nedůvěra k jaderné energetice po nehodách ve Windscale (1957) Three Mile Islandu (1979) a v Černobyli (1986).*
3. Limity těžby hnědého uhlí by měly zůstat zachovány (rozhodně souhlasím, spíše souhlasím) (Heywood, 1994, s. 229) *Environmentalismus však byl a stále je především negativní reakcí na industrializaci*
4. Pro obsazování volených funkcí by měly existovat genderové kvóty (Rozhodně souhlasím, spíše souhlasím) (Heywood, 1994, 230) *zelení v Německu vedli kampaň za zrovnoprávnění žen, genderová rovnost je klasické téma environmentalistů po rozšíření jejich politického záběru.*
5. Stát by měl omezovat výrobu a prodej GMO potravin (0-4) (Heywood, 1994, s. 231) *Základem (environmentalismu) není koncepce „lidstva“ nebo člověčích potřeb, ale představa přírody jako pavučiny vzácných a křehkých vztahů mezi živočišnými druhy (včetně lidského druhu) a životním prostředím.*

Nacionalismus

1. Jaký je Váš postoj k zahraničnímu kapitálu? Je nutné omezit příliv zahraničního kapitálu, protože omezuje hospodářskou nezávislost ČR. (6-10) (Heywood, 1994, s. 131) *nacionalistická zásada národ nebo všechny národy si musejí vládnout samy.*
2. Jaký je váš názor na zavedení EURA v ČR? Jsem proti zavedení EURA v ČR (Heywood, 1994, s. 131) *nacionalistická zásada národ nebo všechny národy si musejí vládnout samy.*
3. Jaký je váš názor na evropskou integraci? Evropská integrace zašla příliš daleko. (Heywood, 1994, s. 131) *nacionalistická zásada národ nebo všechny národy si musejí vládnout samy.*

4. Zákony týkající se přistěhovalců a poskytování azylu: mají být vůči cizincům přísnější. (Heywood, 1994, s. 141) *zásada, že v každém suverénním státě by měl žít jeden národ.*
5. Jaký je váš názor na členství ČR v NATO? ČR by měla zůstat členem NATO (rozhodně nesouhlasím, spíše nesouhlasím) (Heywood, 1994, s. 131) *nacionalistická zásada národ nebo všechny národy si musejí vládnout samy. Vzdání se části suverenity.*

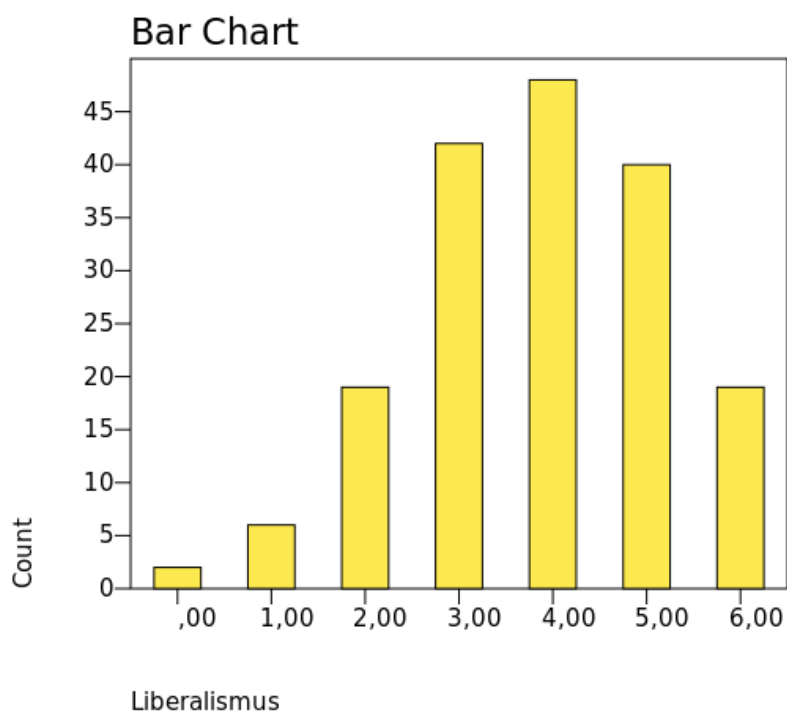
Radikální demokracie

1. Jaký máte názor na platnost místního referenda v závislosti na počtu lidí, kteří se ho zúčastnili? (Místní referendum by mělo být platné nezávisle na volební účasti, Hranice platnosti místního referenda by měla být nižší než dnes, ale měla by existovat) (Heywood, 1994, 272) *přímá a osobní kontrola nad rozhodnutími, která mají vliv na život občana*
2. Podporuji zavedení možnosti volit přes Internet (ANO) (Heywood, 1994, 272) *V zájmu zajištění účasti co největšího počtu občanů na politice proto radikální demokracie požaduje dalekosáhlejší změny.*
3. Platy státních zaměstnanců by měly být zveřejňovány (0-4) (Heywood, 1994, 272) *přímá a osobní kontrola nad rozhodnutími, která mají vliv na život občana.*
4. Jaký je váš názor na státem vlastněné podniky? Podstatnou část podniků a firem by si měl stát ponechat ve svém vlastnictví. (6-10) (Heywood, 1994, 272) *přímá a osobní kontrola nad rozhodnutími, která mají vliv na život občana*
5. Jakému zdanění by měly podle Vás podléhat velké firmy? (by měly být zdaněny výrazně více než dnes) (By měly být zdaněny více než dnes) (Heywood, 1994, 271) *jedna ze základních výhrad proti liberální demokracii je, že vláda je více odpovědná vlivným ekonomickým kruhům než svým voličům.*

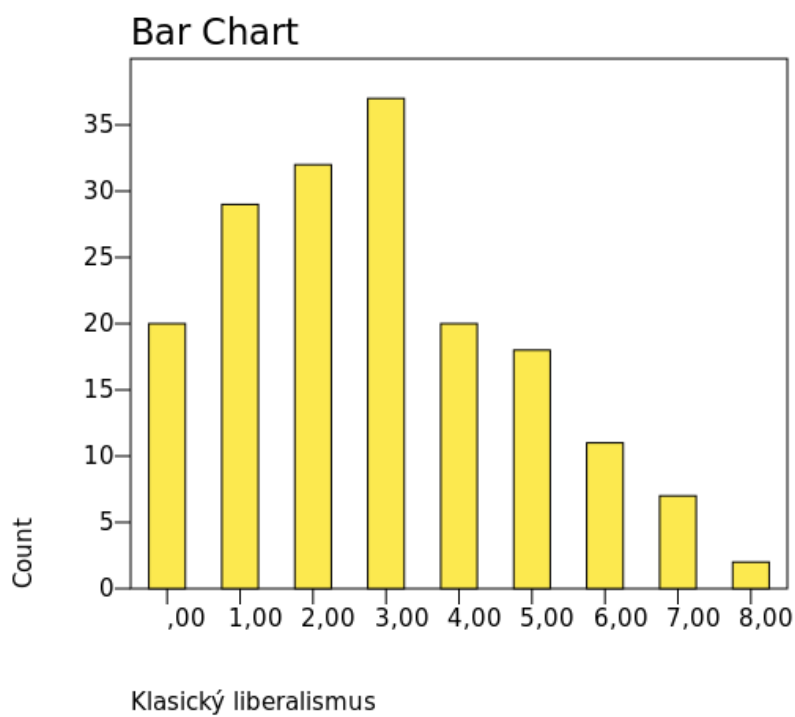
Následně byly proměnné v PSPP podle indikátorů transformovány do podob binárních proměnných (neindikuje názory v souladu s danou ideologií / neindikuje názory v souladu s danou ideologií) a poté zjišťována četnosti lidí, které lze označit za jasně identifikovatelné vyznavače určité ideologie.

Výsledky vidíte v Grafech níže, osa x vždy znázorňuje počet tvrzení v bloku, osa y počet členů.

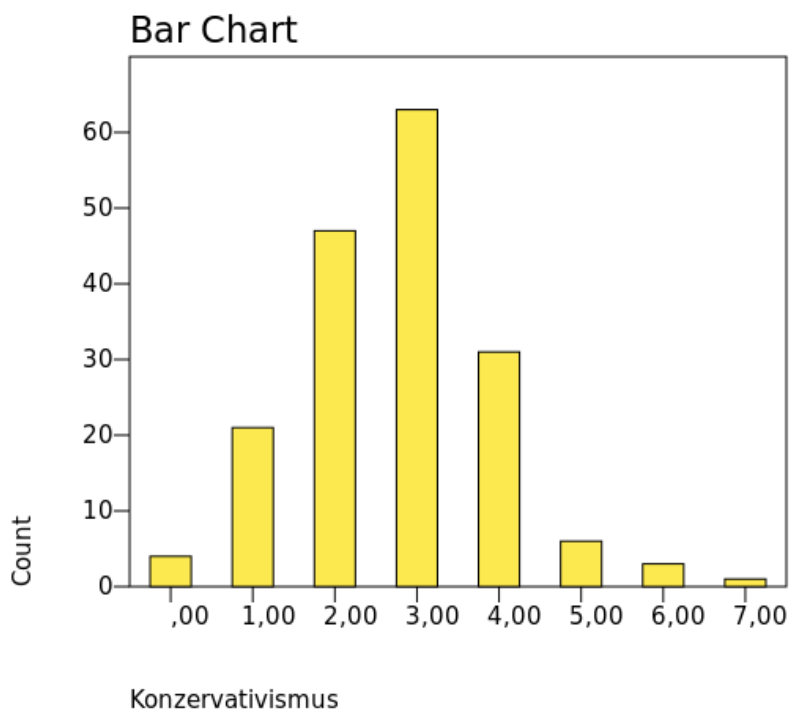
Graf 3: Zastoupení liberálních názorů v Pirátské straně

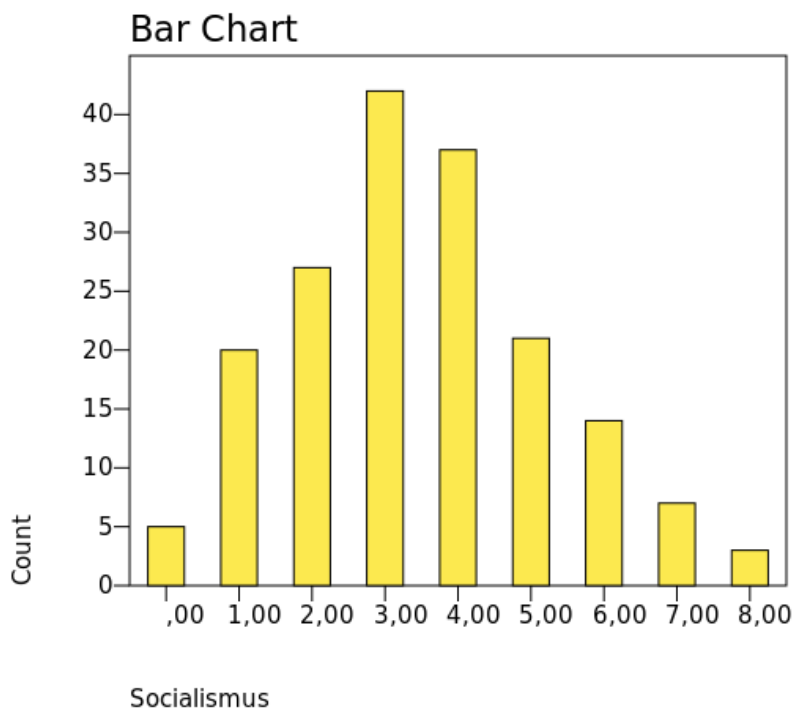
Graf 4: Zastoupení klasicky liberálních názorů v Pirátské straně

Graf 5: Zastoupení konzervativních názorů v Pirátské straně⁴⁸

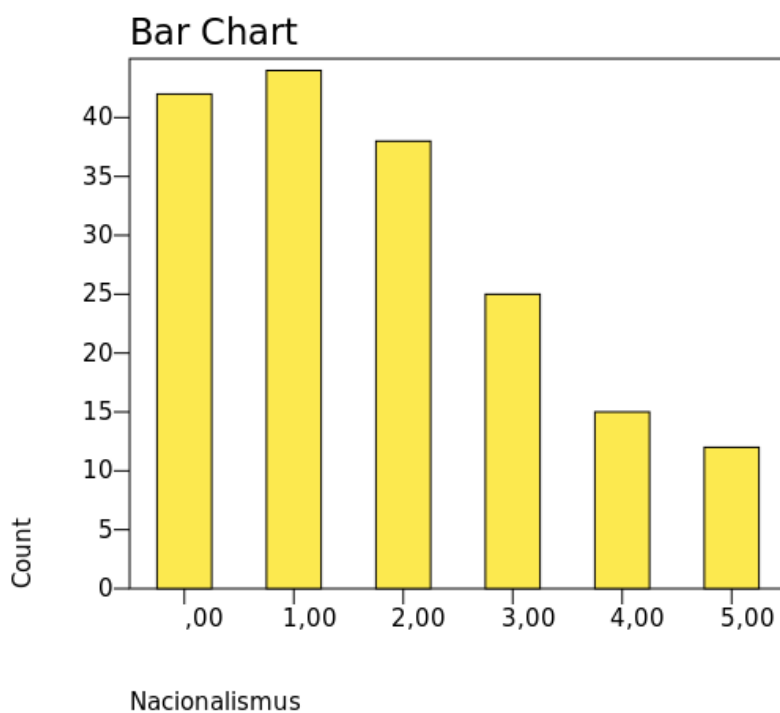
Graf 6: Zastoupení Socialistických názorů v Pirátské straně

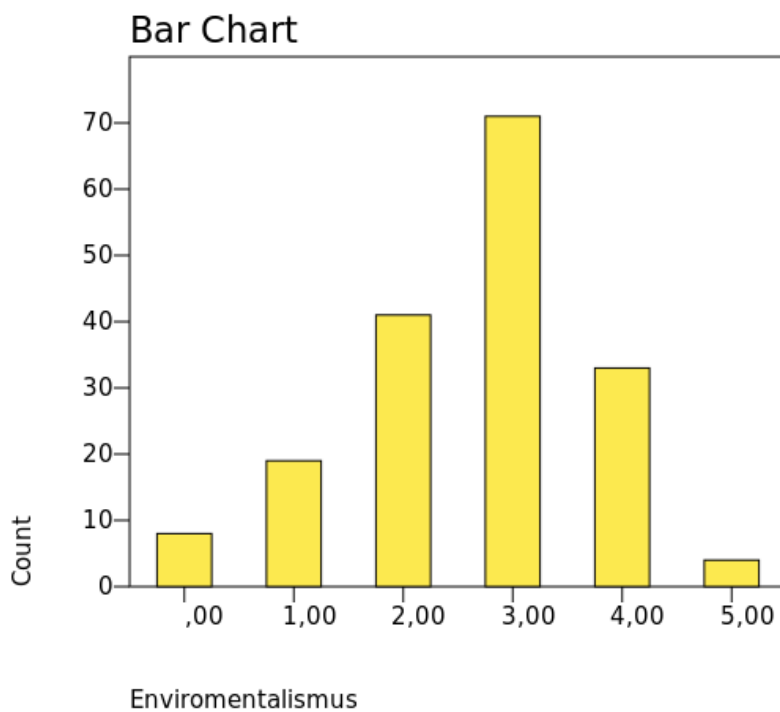
⁴⁸ Pozor, maximum na ose x bylo 8

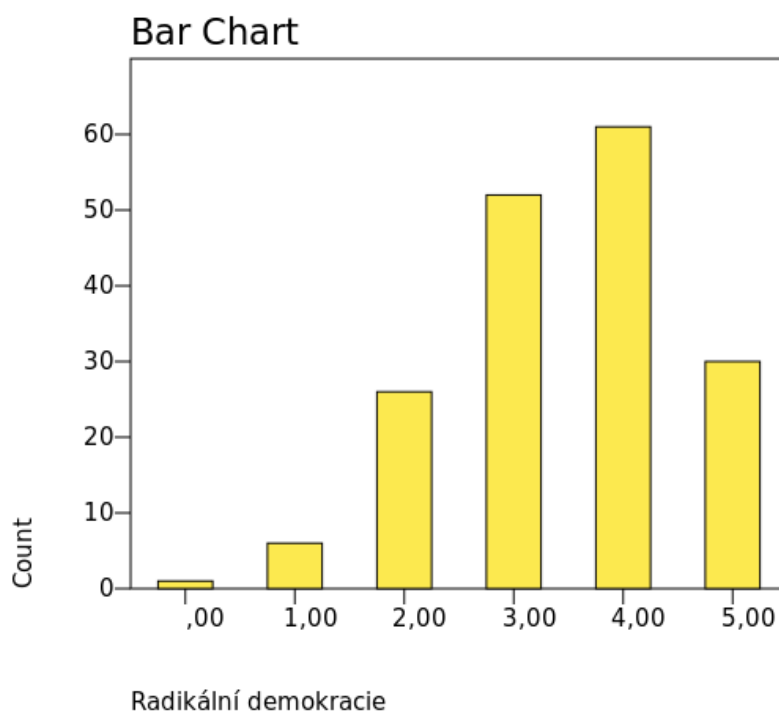
Graf 7: Zastoupení nacionalistických názorů v Pirátské straně

Graf 8: Zastoupení environmentalistických názorů v Pirátské straně.

Graf 9: Zastoupení radikálně demokratických názorů v Pirátské straně

b) Ověření hypotézy číslo 2

Data, která jsem sebral, jsou ordinální, z toho důvodu nedává valný smysl analyzovat je pomocí aritmetického průměru a směrodatných odchylek, jak uvádějí Allen a Seaman (2007). Pro analýzu homogenity názorů a postojů členů Pirátů jsem se proto rozhodl využít především kontingenční tabulky⁴⁹. Nejprve jsem ovšem ověřil podhypotézu hypotézy 2, která říká že: *Škála názorů a postojů Pirátů k politickým tématům bude široká.*

Za klíčový parametr v této oblasti považuji otázku, jak častá je situace, kdy má člen Pirátů opačný názor než je názor „mediánového člena Pirátů“ (tedy hypotetický člen Pirátů, který by na všechny otázky odpovídal mediánovou odpovědí celého vzorku). Vypořádat se musím se dvěma problémy.

1) Jak pracovat se škálou – většinou mám data ve formě celého čísla na škále 0 – 10 a musím rozhodnout, jak s nimi nakládat.

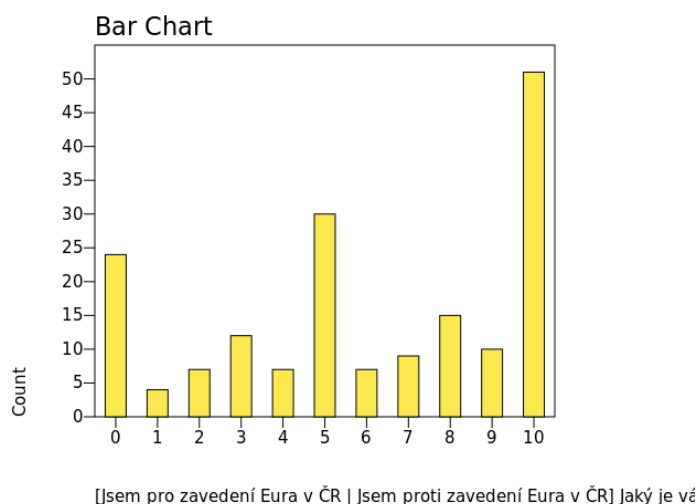
2) Jak pracovat s hodnotami ze středu škály – pro přehlednost kontingenčních tabulek, ale i z dalších důvodů (například kvůli možnosti vztáhnout data k mediánové hodnotě) je užitečné zredukovat škálu na binární proměnné, otázkou je, jak naložit se středem stupnice.

⁴⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Contingency_table [citováno 2017-6-1]

Problém jsem vyřešil následovně. Při redukci škály na binární proměnnou jsem hodnoty 0 – 4, respektive 6 – 10 rekódoval do jediného čísla a střední hodnotu jsem přiřadil té straně škály, ve které se pohyboval median (respektive aritmetický průměr, pokud byl median 5). Tímto postupem jsem z odpovědí respondentů získal binární proměnné. Jako první jsem následně prozkoumal míru nesouhlasu s většinovým názorem respondentů na určitý problém. Pro větší srozumitelnost svůj postup vysvětlím na konkrétním příkladu: postoji členů Pirátů k zavedení Eura v ČR.

Rozdělení odpovědí Pirátů na tuto otázku v dotazníku je následující:

Graf 10: Názory členů Pirátů na zavedení Eura v ČR

Medianová hodnota je 6 a jak vidíme, názory na danou otázku se v rámci populace značně liší. Aplikací mého postupu provedeme následující. Odpovědi respondentů 0 – 4 rekódujeme na hodnotu 0 se zjednodušeným popisem „pro přijetí Eura“ a 5 – 10 rekódujeme na hodnotu 1 se zjednodušeným popisem „spíše proti přijetí Eura“ (slovo „spíše“ uvádím, aby bylo zřetelné, na kterou stranu škály jsem zahrnul hodnotu 5). Význam nové proměnné potom spočívá v tom, že kvantifikuje, kolik Pirátů nesouhlasí s úhlem pohledu, který zastává většina sledované populace. Vzhledem k charakteru politických rozhodnutí, považuji toto rozdělení za smysluplné. Dá se očekávat, že ke sporu dojde spíše mezi zastánci a odpůrci přijetí Eura (byť umírněnými) než mezi umírněnými a radikálními zastánci/odpůrci Eura.

V tabulce 4 uvádím procenta respondentů, kteří nesouhlasí s většinovým názorem zbylých respondentů u otázek typu škála.

Z tabulky je vidět, že rozporuplné jsou u Pirátů především klasické otázky, na které lidé odpovídají podle schématu pravice vs. Levice (daň z příjmu fyzických osob, příjmová nerovnost), některé

otázky zahraniční politiky především pak s ekonomickým přesahem (přijetí Eura, postoj k zahraničnímu kapitálu, přijímání azylantů), ale obecné pravidlo neexistuje. Všimněte si například nízké míry nesouhlasu s vyšším zdaněním firem, nebo shody na tom, že zahraniční politiky USA i Ruska jsou příliš agresivní.

V souladu s hypotézou každopádně můžeme konstatovat, že pro řadu otázek je škála odpovědí velmi široká a podíl respondentů, kteří nesouhlasí s většinovým názorem (ke kterému byli navíc připočítáni i lidé s neutrálním postojem) v několika případech přesahuje jednu třetinu což je velmi vysoké číslo. Na druhou stranu musíme podotknout, že zhruba u poloviny témat je míra nesouhlasu nižší než 20 %. Můžeme konstatovat že stejně, jako existuje řada otázek, na kterých se Piráti neshodnou, existuje i řada otázek, na kterých se shodnou.

Tab. 4: Podíl nesouhlasu podle témat

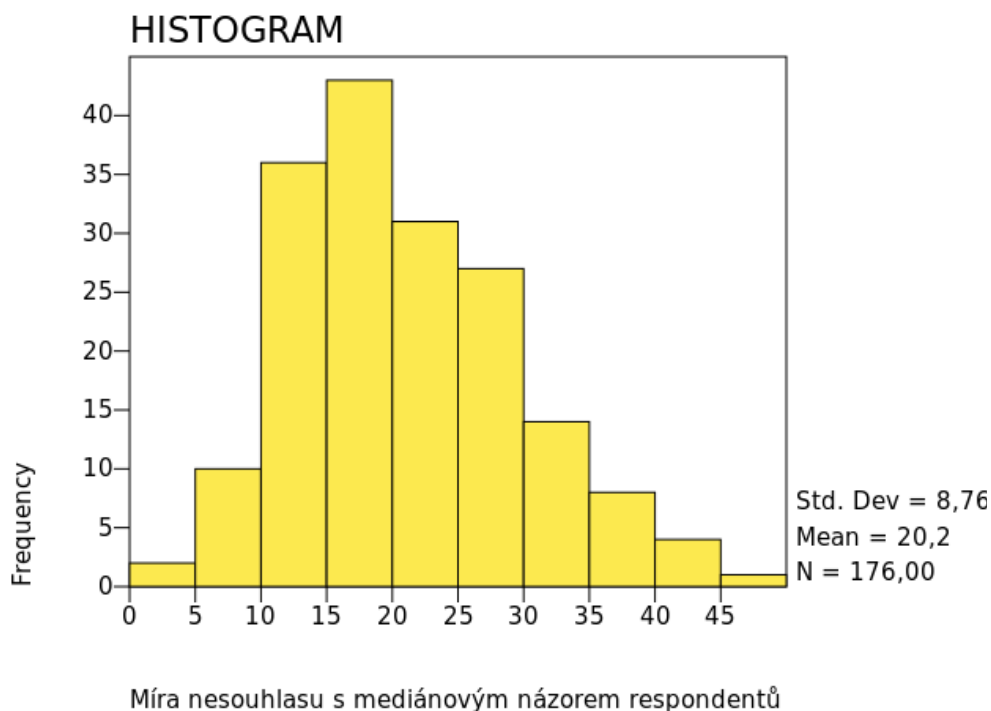
Otázka	Nesouhlasí
Rovná daň	38,3%
Snížení rozdílů v příjmech	37,4%
Evropská integrace	36,4%
Otevřenost kampaně	36,2%
Očkování	33,7%
Zahraniční investice	32,2%
Pravidla udělování azylu	31,8%
Privatizace státních podniků	31,3%
Zavedení EURA v ČR	30,7%
Přizpůsobení se straně	28,4%
Pravolevá škála	27,6%
Přístup komunistů k funkcím	27,4%
Jaderná energie	26,3%
NATO	25,6%
Zákaz hracích automatů	23,3%
Výsledky vs fungování Pirátů	23,3%
Financování politických stran	21,0%
GMO potraviny	21,0%
Adopce dětí homosexuály	20,5%
Placený stranický aparát	20,0%
Veřejnoprávní média	19,9%
Politické dohody	18,3%
Zásahy státu do ekonomiky	16,8%
Hospodářská politika vlády	16,8%
Svoboda slova	15,9%
Porody doma	14,8%
Nepodmíněný příjem	13,7%
Boj s kriminalitou	11,9%
Genderové kvóty	10,9%
Účel vzdělání	10,8%
Šíření informací	10,2%
Veřejné služby	10,2%
Zahraniční politika Ruska	9,1%
Zveřejňování platů úředníků	8,0%
Limity těžby uhlí	8,0%
Ekonomika vs prostředí	6,9%
MHD zdarma	5,7%
Zdanění korporací	4,7%
Zahraniční politika USA	4,5%

Další podhypotéza, kterou zkoumám je tato: *Vzdálenost názorů a postojů jednotlivých Pirátů od průměru se bude výrazně lišit.* Podstatné je především, jak velká je skupina členů, která je daleko od pirátského středního proudu.

I zde jsem k analýze použil binární proměnné, které jsem získal výše zmíněným postupem. Pro všechny binární proměnné jsem následně spočítal mediánovou hodnotu. Vzdálenost názorů a postojů jednotlivých Pirátů od průměru (respektive medianu) definuji jako jejich míru nesouhlasu, kterou jsem určil jako aritmetický průměr absolutních hodnot rozdílů mediánových názorů a názorů

jednotlivých respondentů (obojí v redukované binární stupnici). Graf 11 uvádí míru nesouhlasu pomocí histogramu četností míry nesouhlasu účastníků výzkumu zaokrouhlených na celá čísla.

Graf 11: četnosti míry nesouhlasu

Z histogramu můžeme spočítat, že přes tři čtvrtiny respondentů (přibližně 78 %) se pohybuje v pásmu míry nesouhlasu 10 – 30 %. Histogram současně dokládá, že neexistuje žádná větší názorově izolovaná skupina vzdálená od pirátského medianu. Četnost respondentů s narůstající mírou nesouhlasu od míry přibližně 20 % strmě klesá. Můžeme konstatovat, že pro více než tři čtvrtiny vzorku se míra nesouhlasu poměrně dobře shoduje. Názorové odlišnosti Pirátů podle demografie

Nyní přichází zřejmě nejzajímavější část analýzy homogenity vzorku. Zkoumání, v čem se liší názory a postoje skupin Pirátů s konkrétními demografickými charakteristikami od Pirátské strany jako celku.

Jak už jsem naznačil v úvodu tohoto oddílu, použil jsem metodu kontingenčních tabulek. Ty umožňují porovnat názory podskupin v rámci vzorku mezi sebou i s celým datasetem.

Zkoumal jsem následující demografické charakteristiky: Pohlaví, velikost obce bydliště, region bydliště, věk a vzdělání.⁵⁰

Tyto parametry jsem porovnával opět s redukovanými binárními proměnnými získanými ze škál.

⁵⁰ Kompletní kontingenční tabulky podle zmíněných charakteristik naleznete v přílohách 8, 9, 10, 11 a 12 této práce. Vzhledem k rozsahu problematiky v textu uvádím pouze nejzajímavější zjištění.

Při analýze kontingenčních tabulek musíme vzhledem ke značné redukci dat přihlížet velice ostražitě ke konkrétním číslům, co nás ovšem zajímá jsou vzájemná srovnání podmnožin a výrazné výchyly. V následujících výčtech se budu zabývat pouze výchyly, které přesáhly alespoň 10 %.

1) Pohlaví

Metodický problém v této oblasti způsobuje nízký podíl žen v Pirátské straně. Dotazník sice vyplnil reprezentativní počet členek Pirátů (18 %, stejně jako je v celé populaci), ovšem v absolutních číslech to znamená pouze 32 respondentek, což znamená vysokou náchylnost k náhodným fluktuacím.

V jediné oblasti se pirátky naprosto odchýlily od pirátů, a to v odmítnutí podpory výstavby nových jaderných elektráren. Zatímco mezi muži bylo proti jádru pouze 20 % respondentů, mezi ženami jich proti jádru bylo plných 56 %. Ženy pirátky dále byly výrazně více proti přijetí Eura a proti privatizaci státních firem než muži (také se umístily více vlevo na pravolevé škále). Ženy v Pirátské straně také daleko ostřeji než muži odsuzují držení dětské pornografie. Výrazně více než muži také podporují genderové kvóty.

Ženy dále kladou větší důraz na fungování Pirátské strany (proti výsledkům voleb), jsou méně radikální v požadavcích na svobodné šíření informací, jsou skeptičtější vůči GMO a očkování, jsou výrazně antikomunističtější než piráti a více podporují veřejnoprávní média. Politické dohody jim vadí méně než mužům a požadují větší otevřenost kampaně Pirátů než muži.

2) Názory a postoje Pirátů podle místa a velikosti bydliště

Podle místa bydliště jsem odpovědi respondentů třídil dvěma způsoby. Podle velikosti obce:

- Obce do 3000 obyvatel, pracovní název venkov
- obce nad 3000 ale pod jeden milion obyvatel, pracovní název města
- města nad milion obyvatel, pracovní název Praha

Druhé dělení je podle krajů, kde jsem respondenty rozdělil na tyto 3 skupiny:

- Hlavní město Praha
- Čechy bez Prahy (Středočeský, Karlovarský, Plzeňský, Ústecký, Liberecký, Jihočeský, Pardubický a Královéhradecký kraj)
- Morava (Vysočina, Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský a Jihomoravský kraj)

O Pirátech z Prahy se dá říci, že jsou obecně více vlevo (proti privatizaci, podporují progresivní

zdanění) a radikálněji environmentalističtí (skeptičtější vůči jaderné energii, velmi výrazně pro zachování limitů těžby. Piráti z Prahy jsou také radikálněji proti copyrightu.

Piráti z menších obcí si nemyslí, že se má jedinec přizpůsobovat straně, jsou radikálnější v požadavcích na šíření informací, podporují jadernou energetiku a nemají problém s politickými dohodami.

Názory Pirátů z obcí nad 3000 obyvatel a pod jeden milion obyvatel kopírují celou členskou základnu.

Piráti z Čech (bez Prahy) jsou obecně o něco konzervativnější (například ve vztahu k homosexuálům nebo legalizaci psychotropních látek) a výrazně skeptičtější k evropské integraci a zahraničnímu kapitálu. Také jim méně vadí potraviny z geneticky modifikovaných organismů.

Piráti z Moravy více podporují veřejnoprávní média a jsou výrazněji vyhranění vůči hracím automatům.

Názory a postoje členů Pirátské strany podle dosaženého vzdělání

Zde jsem rozdělil respondenty na osoby s dosaženým vysokoškolským vzděláním a zbytek. Podotýkám, že v daném rozdělení může být velké zkreslení způsobené velkým počtem studentů VŠ v Pirátské straně, které nedokážu od zbytku osob bez vysokoškolského diplomu rozumně oddělit. Přesto lze zachytit podstatné rozdíly mezi názory vysokoškoláků mezi Piráty a zbytkem strany.

Vysokoškoláci daleko více podporují přijetí eura, dále jsou více projaderní, nevdí jim státní financování politických stran a jsou tolerantnější vůči držení dětské pornografie. Lidé bez dosaženého vysokoškolského vzdělání požadují větší otevřenost volební kampaně Pirátů.

Názory a postoje členů Pirátské strany podle věku

Nejvýraznější rozdíl mezi mladšími a staršími Piráty je v postoji vůči adopci homosexuálními páry. Starší Piráti jsou v této otázce výrazně konzervativnější.

Starší členové Pirátské strany jsou dále více proti NATO a proti zahraničnímu kapitálu, přísnější vůči azylantům a skeptičtější vůči evropské integraci. Mladší členové Pirátů prosazují otevřenější kampaň.

I pokud budeme zkoumat názory a postoje Pirátů jen v oblastech, které členové Pirátů označili za důležité, budou se od sebe lišit stejně významně jako názory a postoje v oblastech, které Piráti označili za méně důležité.

Podle odpovědí na bloky otázek, které se týkaly důležitosti Pirátského programu pro respondenty,

jsem sestavil tabulku důležitosti jednotlivých okruhů Pirátského programu pro členy.

Tab. 5: Důležitost okruhů Pirátského programu pro členy strany:

Okruh programu	Důležitost (Median)
Transparentní stát	10
Internet, Svoboda informací, Svoboda projevu	10
Soukromí	9
Vzdělání, Věda a výzkum	9
Demokracie	9
Moderní stát	9
Rovnoprávnost	8
Sociální systém	8
Svobodná kultura a volnočasové aktivity	8
Životní prostředí a energetika	8
Svoboda podnikání	8
Zdravotnictví	7
Mezinárodní vztahy	7
Finanční a daňový systém	7
Doprava	7
Zemědělství	6
Psychotropní látky	5

Když porovnáme tuhle tabulku s tabulkou 4, která řadí otázky z dotazníku podle míry neshody, je zřetelné, že poslední část hypotézy číslo 2 nebude snadné potvrdit, či vyvrátit. Otázky mají příliš odlišnou míru podrobnosti na to, aby je bylo možné jednoduše porovnat. Nicméně i z dat, které máme, můžeme vyvodit dílčí závěry.

V klíčových tématech – transparentní stát a svobodný Internet – panuje značná shoda jak na požadavku zajistit svobodné šíření informací po síti, tak na zveřejňování platů státních zaměstnanců. V oblasti soukromí se Piráti shodnou na tom, že jednoznačně dávají přednost dodržování základních lidských práv před zajištěním bezpečnosti. V oblasti vzdělávání je v Pirátské straně značná shoda na tom, že účelem školství je osobní rozvoj člověka (alternativa bylo uplatnění na trhu práce).

Naopak nejmenší shoda panuje v ekonomických otázkách, tedy v sebeidentifikaci Pirátů na pravolevé ose a v postoji k míře zdanění a přerozdělování.

Obecně se dá říci, že v tématech, které jsou pro Piráty prioritní je jasný konsenzus na tom, kterým směrem je třeba postupovat oproti současnému stavu (zveřejňovat více informací o státu, zjišťovat méně informací o občanech), zatímco v tématech s nižší prioritou (například daně, nebo evropská integrace) je směr jasný méně.

Zajímavý je bezpochyby postoj Pirátů k psychotropním látkám, které rozhodně neleží v ohnisku zájmu většiny Pirátů a zatímco je značná shoda na tom, kterým směrem jít (liberalizovat stávající

pravidla), zdaleka není taková shoda na tom, kam až zajít – do jaké míry přistoupit i k legalizaci tvrdších drog, než je konopí.

Pozornost si zaslouží ještě dva detaily. Piráti se profilují velmi proenvironmentálně v oblasti zachování limitů těžby uhlí a preferencí životního prostředí před ekonomickými zájmy obecně, ovšem na rozdíl od zelených stran jsou daleko vstřícnější vůči jaderné energetice, shoda na tomto tématu je ovšem výrazně menší. V oblasti zahraničních vztahů potom Piráti hodnotí jak zahraniční politiku Ruské federace, tak zahraniční politiku USA jako příliš agresivní, přičemž celková čísla vycházejí pro obě velmoci téměř stejně.

Pro přesnější určení vztahu mezi mírou shody na tématu a jeho důležitostí pro Piráty by bylo potřeba můj výzkum výrazně rozšířit, ovšem i dostupná data naznačují, že hypotéza o tom, že nezávisle na důležitosti tématu pro členy Pirátů bude rozptyl odpovědí stejný se úplně nepotvrdila. Na důležitějších otázkách je zpravidla o něco větší shoda.

c) Ověření hypotézy číslo 3

Hypotéza číslo 3 říká, že: *Názory a postoje stranických funkcionářů a volených zastupitelů strany se odlišují od řadových členů strany.*

Při ověření této hypotézy jsem postupoval obdobně jako u hypotézy číslo 2. Použil jsem tedy redukci škál na binární proměnnou (viz výše) a následně jsem zkonstruoval kontingenční tabulky⁵¹, které porovnávají názory řadových členů s názory představitelů strany. Představiteli je míněno sjednocení množin volených funkcionářů strany a zvolených zastupitelů strany.

Rozdíly mezi názory představitelů a řadových členů do značné míry kopírují rozdíly mezi vysokoškoláky a zbytkem strany, několik konkrétních příkladů ovšem stojí za povšimnutí.

Největší rozdíl mezi představiteli strany a řadovými členy je v důležitosti, kterou přikládají volebním výsledkům Pirátů. Zatímco jen 12 % řadových členů upřednostňuje lepší volební výsledky Pirátů před vnitřním fungováním, u představitelů je to 39 %. Řadoví členové také daleko silněji požadují otevřený vznik volební kampaně než funkcionáři. Představitelé strany výrazně více podporují model financování politických stran státem a ještě více než zbytek strany odmítají genderové kvóty.

Druhý okruh témat, ve kterém se představitelé a řadoví členové liší, je přístup k zahraničí. Představitelé jsou vstřícnější vůči zahraničním investicím, výrazně více podporují přijetí EURA, podporují evropskou integraci a jsou tolerantnější vůči azylantům.

---

51 Příloha 13

Co se dalších otázek týče, představitelé Pirátů jsou liberálnější v otázce adopce homosexuálními páry a přístup komunistů k voleným funkcím jim vadí méně. Řadoví členové jsou potom radikálnější v otázce zveřejňování platů úředníků, radikálněji odmítají hrací automaty a víc jim vadí možná privatizace státních podniků. Ve zbytku otázek panuje mezi představiteli a řadovými členy shoda. (odchylky jsou menší než 10 %).

d) Ověření hypotézy číslo 4

Existují politické názory, na kterých je mezi členy Pirátů vnitrostranická shoda, ale tyto názory nejsou reflektovány v programu Pirátů. Současně existují názory, na kterých vnitrostranická shoda není, které v programu zakotveny jsou.

Pro ověření této hypotézy jsem prošel všechny odpovědi na programové otázky z dotazníku, které byly typu škála, a ověřil jsem, zda je shoda či neshoda na těchto tématech reflektována v programu Pirátské strany. Výsledek této analýzy naleznete v tabulce číslo 6.

Tab. 6: Shoda na postojích k politickým otázkám a jejich reflexe v programu strany

Otázka	Strana škály, na kterou se přiklonilo více respondentů	Proti převládajícímu názoru je pod 25 % respondentů	Je v programu? V jaké části?	Členové / představitelé
Jaký máte názor na zdanění velkých společností?	Velké firmy by měly být zdaněny více než dnes	Ano	Ano, daňový systém	shoda
Daň z příjmu fyzických osob	Lidé s vyššími příjmy mají mít vyšší daňovou sazbu	Ne	Ano, daňový systém, kompromis	shoda
Souhlasíte se zavedením bezplatné MHD?	Podporuji zavedení bezplatné MHD	Ano	Ano, doprava	shoda
Jaký je Váš postoj k výstavbě nových jaderných elektráren v ČR?	Stát by měl povolit stavbu nových jaderných elektráren	Ano	Ano, energetika	shoda
Hospodářská priorita vlády má být	Snaha o snížení inflace a deficitu státního rozpočtu	Ano	Ano, finance	shoda
Jaký je váš názor na zahraniční politiku USA?	Zahraněčí politika USA je příliš agresivní	Ano	Ano, mezinárodní vztahy	shoda
Jaký je váš názor na zahraniční politiku Ruské federace?	Zahraněčí politika Ruské federace je příliš agresivní	Ano	Ano, mezinárodní vztahy	shoda
Jaký je váš názor na evropskou integraci?	Evropská integrace by měla být prohloubena	Ne	Ano, mezinárodní vztahy	Představitelé podporují evropskou integraci více
Financování politických stran	Politické strany by měly být financovány pouze dary a členskými příspěvky	Ano	Ano, politické strany, kompromis	Představitelé více podporují státní financování
Jaký máte postoj k povinnému očkování dětí?	Rodiče mají právo odmítnout očkování svých dětí	Ne	Ano, problematika očkování	shoda
Jaký názor máte na genderové kvóty?	Pro obsazování volených funkcí by neměly existovat genderové kvóty	Ano	Ano, rovnoprávnost	Představitelé kvóty odmítají silněji
Homosexuální páry:	By měly mít stejné možnosti adopce jako heterosexuální páry	Ano	Ano, rovnoprávnost	Představitelé podporují adopce homosexuály více
Jaký máte názor na Základní nepodmíněný příjem?	Podporuji zavedení nepodmíněného základního příjmu (NZP)	Ano	Ano, sociální systém	Představitelé NZP podporují silněji
Při boji s kriminalitou	Se nemají omezovat práva a svobody ostatních občanů	Ano	Ano, soukromí	shoda
Svobodné šíření přijaté informace	Nesmí být omezeno za žádných okolností	Ano	Ano, stanovy	shoda
Zásahy státu do ekonomiky	Stát nemá do ekonomiky zasahovat	Ano	Ano, svoboda podnikání	shoda
Svoboda slova	By měla být omezena jen svědomím jedince (tedy absolutní)	Ano	Ano, svoboda projevu	shoda
Platy státních zaměstnanců	By měly být zveřejňovány	Ano	Ano, transparentní organizace	shoda
Financování veřejnoprávních médií	Stát má financovat veřejnoprávní média	Ano	Ano, volební program 2013	shoda
Účel školství	Osobní rozvoj jednotlivce	Ano	Ano, vzdělání	shoda
Jaký máte názor na porody doma?	Domácí porody by měly být rovnocennou alternativou porodu v porodnici	Ano	Ano, zdravotnictví	shoda
Náklady na veřejné služby	Podstatnou část nákladů na zdravotní péči, vzdělávání dětí atd. má nést stát	Ano	Ano, zdravotnictví, vzdělání	shoda
Jaký je Váš postoj ke geneticky modifikovaným potravinám (GMO)?	Stát by měl omezovat výrobu a prodej GMO potravin	Ano	Ano, zemědělství	shoda
Jaký je Váš názor na zákaz hracích automatů?	Podporuji úplný zákaz hracích automatů	Ano	Ne	Členové podporují zákaz hracích automatů více
Jaký máte názor na limity těžby uhlí?	Limity těžby hnědého uhlí by měly zůstat zachovány	Ano	Ne	shoda
Zákony týkající se přistěhovačů a poskytování azylu:	Mají být vůči cizincům přísnější	Ne	Ne	Představitelé jsou vůči azylantům vstřícnější
Zákaz působení komunistů ve veřejných funkcích	Lidé, kteří měli vysoké pozice v komunistickém režimu, nemají mít veřejné funkce	Ne	Ne	Představitelé jsou vůči komunistům tolerantnější
Jaký je váš názor na zavedení EURA v ČR?	Jsem proti zavedení Eura v ČR	Ne	Ne	Představitelé jsou výrazně více pro Euro
Postoj k zahraničnímu kapitálu	Není důležité, zda kapitál je domácí či zahraniční	Ne	Ne	Představitelé více podporují zahraniční investice
Státem vlastněné podniky	Podstatnou část podniků a firem by si měl stát ponechat ve svém vlastnictví	Ne	Ne	Představitelé více pro privatizaci
Snížení rozdílů ve výši příjmů	Vláda by měla přijmout opatření ke snížení rozdílů ve výši příjmů	Ne	Ne	shoda
Kam sám/sama sebe řadíte na pravolevé škále?	Doleva a do středu	Ne	Ne	shoda
Jaký je váš názor na členství ČR v NATO?	ČR by měla zůstat členem NATO	Ne	Ne	shoda
Střet ekonomiky a životního prostředí	Ochrana životního prostředí má mít přednost před zuváživáním udržitelnosti ekonomiky	Ano	Ne přímo	shoda

Z analýzy plynou následující závěry:

- 1) Program Pirátů v drtivé většině témat odpovídá názorům a postojům členské základny
- 2) U Pirátů panuje velká shoda na preferenci životního prostředí před ekonomickým růstem, která v programu není explicitně zahrnuta, například otevřenou podporou zachování limitů těžby. To že toto téma v programu není ovšem nesouvisí s postojem představitelů strany.
- 3) Program o něco více odpovídá postojům představitelů strany v oblasti evropské integrace a azylové politiky. Piráti nejsou programově proti Euru (podporují referendum), přestože většina strany přijetí eura nepodporuje. Piráti nemají v programu zpřísnění podmínek azylového řízení, přestože řadoví straníci by toto opatření spíše uvítali, Piráti v programu podporují další integraci v rámci EU (ovšem s podmínkou její demokratizace a zlepšení jejího fungování), přestože významná menšina členů (36 % respondentů) si myslí, že evropská integrace zašla příliš daleko.
- 4) Oblast regulace hracích automatů řeší Piráti většinou na úrovni obcí, to je mé vysvětlení toho, proč nebyl tlak na její řešení v oblasti celostátního programu.
- 5) Nejsložitější je pro Piráty přijímat postoje k otázkám, které jsou vyloženě pravolevé (strana je rozložena téměř gaussovsky okolo středu), u daní z příjmu fyzických osob je výsledkem kompromis (rovná daň s odečitatelnou položkou na poplatníka, tedy fakticky mírně progresivní daň). V některých oblastech Piráti tyto otázky v programu neřeší (postoj k privatizaci státních a obecních podniků).

Z mého výzkumu plyne, že v rozsahu otázek zkoumaných v dotazníkovém šetření v programu Pirátů nejsou teze, které by neměly podporu členské základny Pirátů. Jediná oblast, kde panuje výrazná shoda pro rozšíření programu (neexistuje výrazná menšina, která by byla proti) do oblastí, které dosud explicitně nepokrývá, je ochrana životního prostředí, konkrétně velká podpora Pirátů pro zachování limitů těžby.

5. Závěr:

Smysluplný závěr je takový závěr, který umožňuje bezprostřední porozumění bez dalšího užití metody, jako každý závěr však může být pozitivní, negativní nebo hybridní a zároveň pravdivý nebo subjektivní (Mužný, 2014, s. 122).

Provedl jsem první systematický kvantitativní výzkum názorů a postojů členů Pirátské strany a zanalyzoval sebraná data. Jsem si jist, že data by bylo možné analyzovat i z řady dalších úhlů a pravděpodobně by šlo na sebraných odpovědích postavit několik dalších prací obdobného rozsahu. Například podrobnější zkoumání názorů pirátů podle kraje bydliště by si zasloužilo hlubší pozornost. Já jsem se nicméně soustředil na konfrontaci hypotéz, které jsem uvedl výše, s realitou.

Ověřil jsem, že členové Pirátů jsou společensky liberální lidé, okolo politického středu. Druhý ideologický proud, který se v názorech a postojích členů Pirátů silně odráží, je radikální demokracie. Naopak konzervativců a nacionalistů je u Pirátů minimum. Rozložení názorů typických pro klasické liberály a socialisty víceméně kopíruje rozdělení Pirátů na pravolevé škále, které je téměř symetrické kolem středu. Zastoupení enviromentalistických názorů je poměrně silné, ovšem respondentů, které by bylo možné označit podle odpovědí za zelené jsou pouze jednotky.

Nepotvrdilo se, že by Piráti byli strana jediného tématu. Členové Pirátů se shodují na celé řadě otázek. V čem nezapadají do běžného politického spektra je fakt, že se neprofilují na tématech, které je snadné umístit na pravolevou škálu. Na Piráty se tedy dá aplikovat Heywoodovo tvrzení o „nových“ ideologiích: *Jelikož však všechny v jistém smyslu přišly s vlastním ideologickým diskursem, nejsou součástí rozsáhlejšího diskursu, který se dříve praktikoval, pokud šlo o střet mezi kapitalismem a socialismem (Heywood, 2008, s.351).* Jinými slovy zatímco socialisti a klasičtí liberálové se mezi sebou shodnou na tom, zda daně mají být progresivní nebo ne a neshodnou se na rozsahu informací, které o sobě má zveřejňovat stát, nebo na míře ochrany soukromí ve vztahu k bezpečnosti občanů. Piráti se shodnou na obou později zmíněných tématech, ale neshodnou se na optimální míře zdanění.

Škála názorů a postojů Pirátů k politickým tématům je široká, ovšem vzdálenost názorů a postojů jednotlivých Pirátů od průměru se příliš neliší. Drtivá většina členů strany – téměř čtyři pětiny – se od průměrných odpovědí neodchyluje u 70 – 90 % zkoumaných otázek.

Jednotlivé demografické skupiny ve straně jsou si názorově poměrně blízké. Pokud lze v Pirátské straně identifikovat nějakou štěpící linii, tak se dá shrnout, že mladší a vzdělanější členové Pirátů jsou otevřenější vůči světu a daleko silněji podporují evropskou integraci.

Dotazník mi bohužel neumožnil přesněji porovnat míru shody v oblastech, které Piráti označili za více a méně důležité, protože míra podrobnosti jednotlivých otázek se výrazně lišila. Nicméně i kusá data naznačují, že se Piráti v oblastech, které je více zajímají i více shodnou.

Zajímavé poznatky přinesl můj výzkum ve vztahu srovnání názorů řadových členů s názory představitelů Pirátů. Potvrdilo se, že představitelé Pirátů se v některých oblastech názorově odlišují od zbytku strany. Podobně jako mladší a vzdělanější piráti jsou výrazně více „proevropští“. Stejně tak se potvrdilo, že představitelé Pirátů mají výrazný vliv na to, jak jsou programově zpracovaná témata, na kterých není široká vnitrostranická shoda. Na druhou stranu se představitelům nepodařilo napsat program podle sebe, ani v případech, kdy byl jejich názor opačný, než názor řadových členů Pirátské strany.

Navzdory všem slabinám kvantitativního výzkumu, všem obavám o reprezentativitu odpovědí a při uvědomění rozdílu mezi skutečnými a deklarovanými preferencemi jsem pevně přesvědčen, že má práce poměrně přesně zmapovala názorové spektrum členů Pirátské strany a otevřela dalším politologům a politickým komentátorům daleko lepší vhled do toho, jak se politicky identifikují čeští piráti.

6. Seznam literatury

- ALLEN, I.E. and SEAMAN, C.A., 2007. Likert scales and data analyses. *Quality progress*, 40(7), s.64
- BĚLOHRADSKÝ, Václav. Antinomie našeho věku. *The Journal of Culture*. 2015, 2015(2).
- BEYME, Klaus von. *Political Parties in Western Democracies*. Dartmouth Publishing, 1985.
- BOČEK, Jan: *Pirátské strany – součást jedné, nebo více stranický rodin?*, Brno 2009, diplomová práce.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.
- HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. 1. vyd. v ČR. Praha: J. Budka, 1993, 297 s.: obr. ISBN 80-901549-0-5.
- HARTLEB, Florian. Anti-elitist cyber parties? *Journal of Public Affairs*. 2013, 13(4), 355-369. DOI: 10.1002/pa.1480. ISSN 14723891. Dostupné také z: <http://doi.wiley.com/10.1002/pa.1480>
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1, heslo veřejná moc
- HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie: [s prologem Andrewa Gambleho]*. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85865-10-6.
- HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3.
- CHYTILEK, ROMAN, and EIBL OTTO. „České Politické Strany v Politickém Prostoru.“ *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review* 47.1 (2011): 61-88. Web.
- KŘIVÁNKOVÁ, Eva. *Pirátské strany v Evropě*. 2014. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Kaniok.
- LIPSET, Seymour Martin a Stein ROKKAN (eds.). *Party systems and voter alignments: cross-national perspectives*. New York: Free Press, c1967.
- MUŽNÝ, Herbert, POKORNÝ, Pius. Torzo stati informační kvantum jako nositel smyslu. In: DIVIŠ, Miroslav, JEŠTĚDSKÝ, Jan, ed. *Polylog: za obzorem postmoderního relativismu*.

Jilemnice: Klub přátel sociosofie, 2014. ISBN 978-80-905594-0-0.

NOVÁK, Jan. *Česká pirátská strana*. Ústí nad Labem, 2014. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA JANA EVANGELISTY PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM. Filozofická fakulta.

PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření: Příručka pro uživatele*. Vyd. 1. Překlad Zdeněk Masopust. Praha: Portál, 2008, 150 s. ISBN 978-80-7367-381-9.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 207 s. ISBN 9788073673482

STÖCKELOVÁ, Tereza a Yasar ABU GHOSH . Úvahy o etnografii: od dogmatu k heterodoxii. In: DVOŘÁKOVÁ, Tereza, STÖCKELOVÁ, Tereza a Yasar ABU GHOSH, ed. *Etnografie: improvizace v teorii a terénní praxi*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-148-0.

WEBER, Max. *Politika jako povolání*. V Praze: Orbis, 1929, 90 - [I] s. Politická knihovna (Orbis).